

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Sav. 145 (acq. Capponi)

The image shows the front cover of a book bound in dark brown leather. A thin, gold-tooled border runs along the edges of the cover. In the center, there is a decorative, horizontally-oriented label with a scalloped top and bottom and pointed ends. The label is embossed into the leather and contains the text "S. L. & A." in gold capital letters.

S. L. & A.

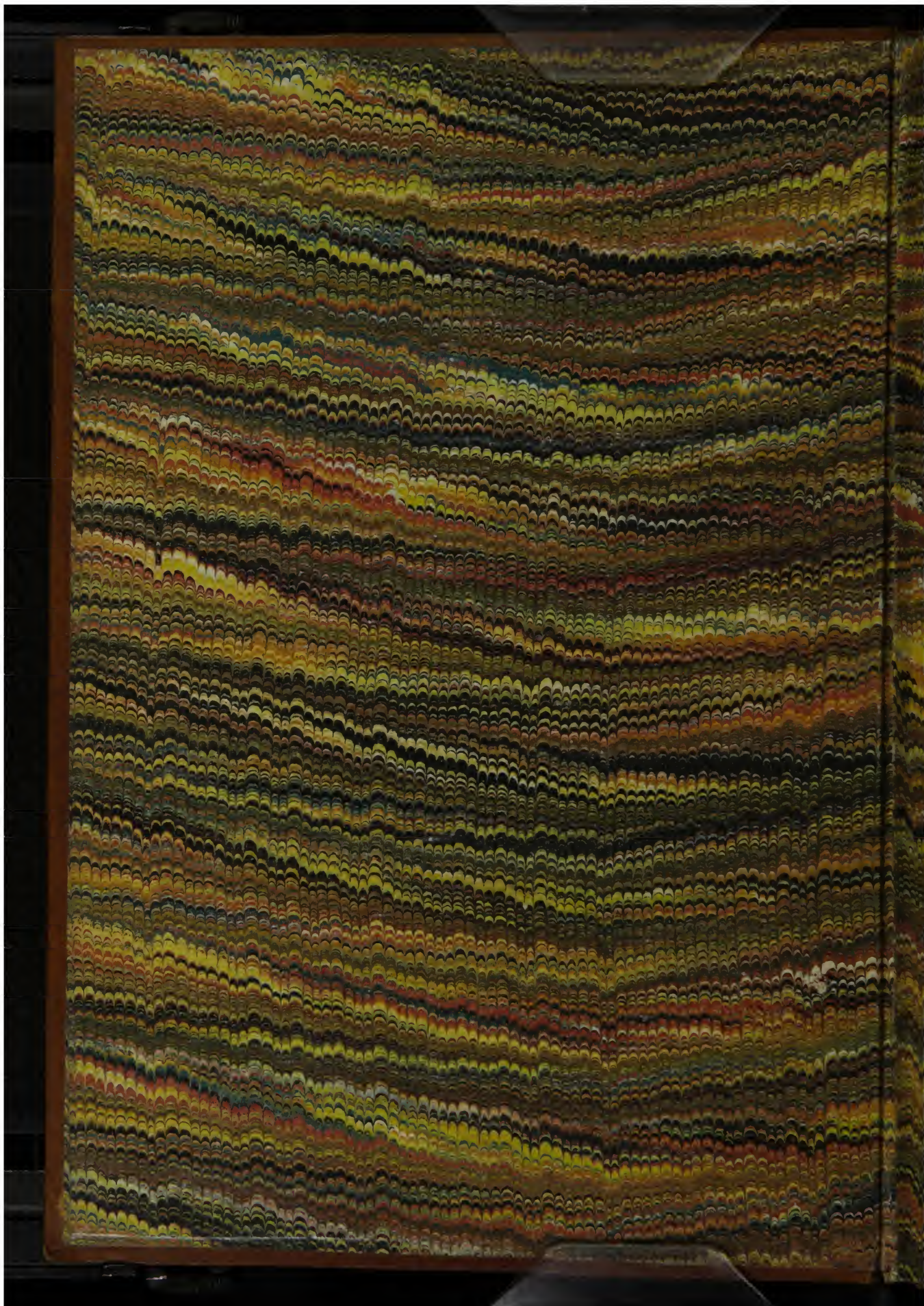
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Sav. 145 (acq. Capponi)

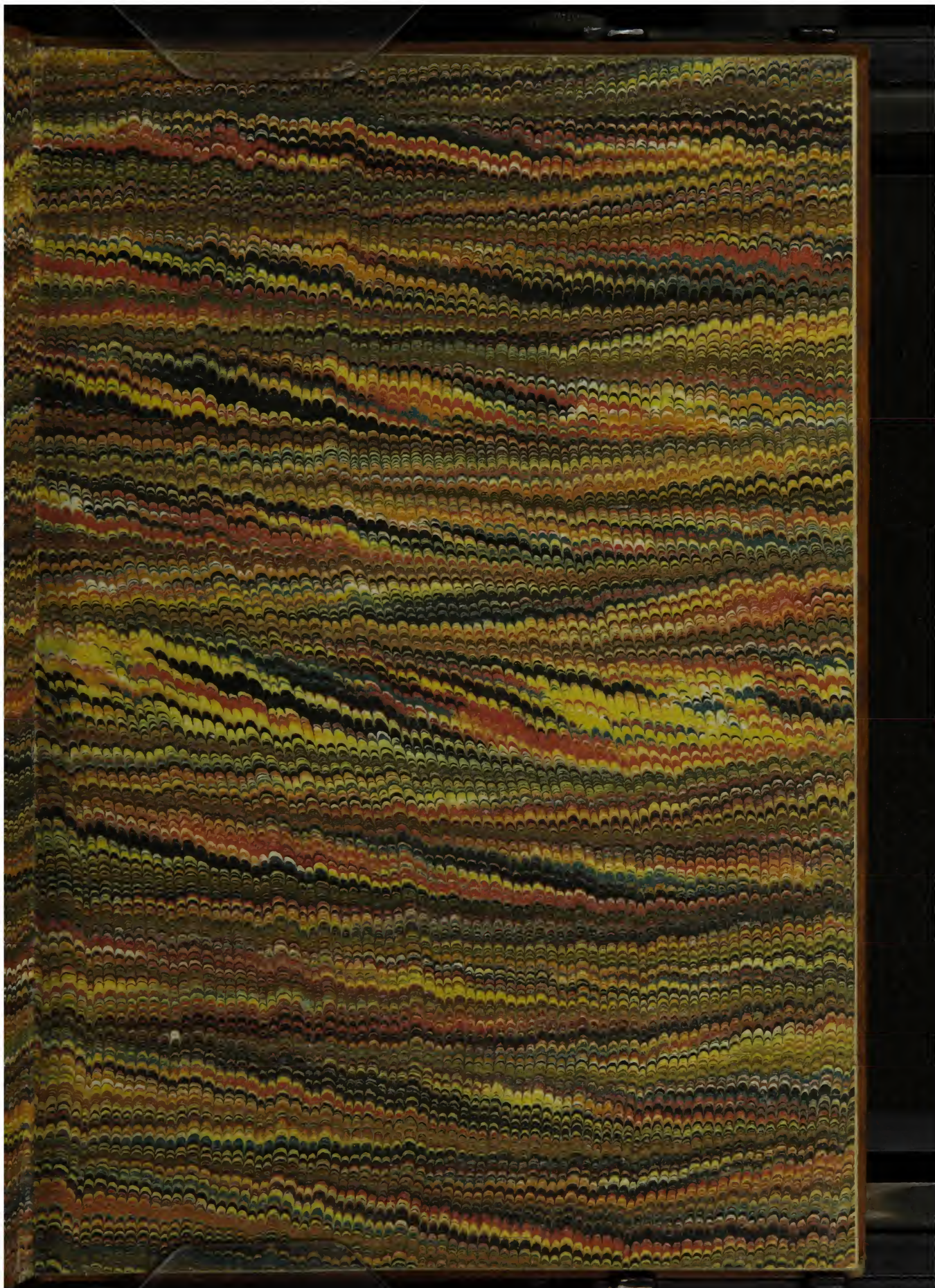
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Sav. 145 (acq. Capponi)

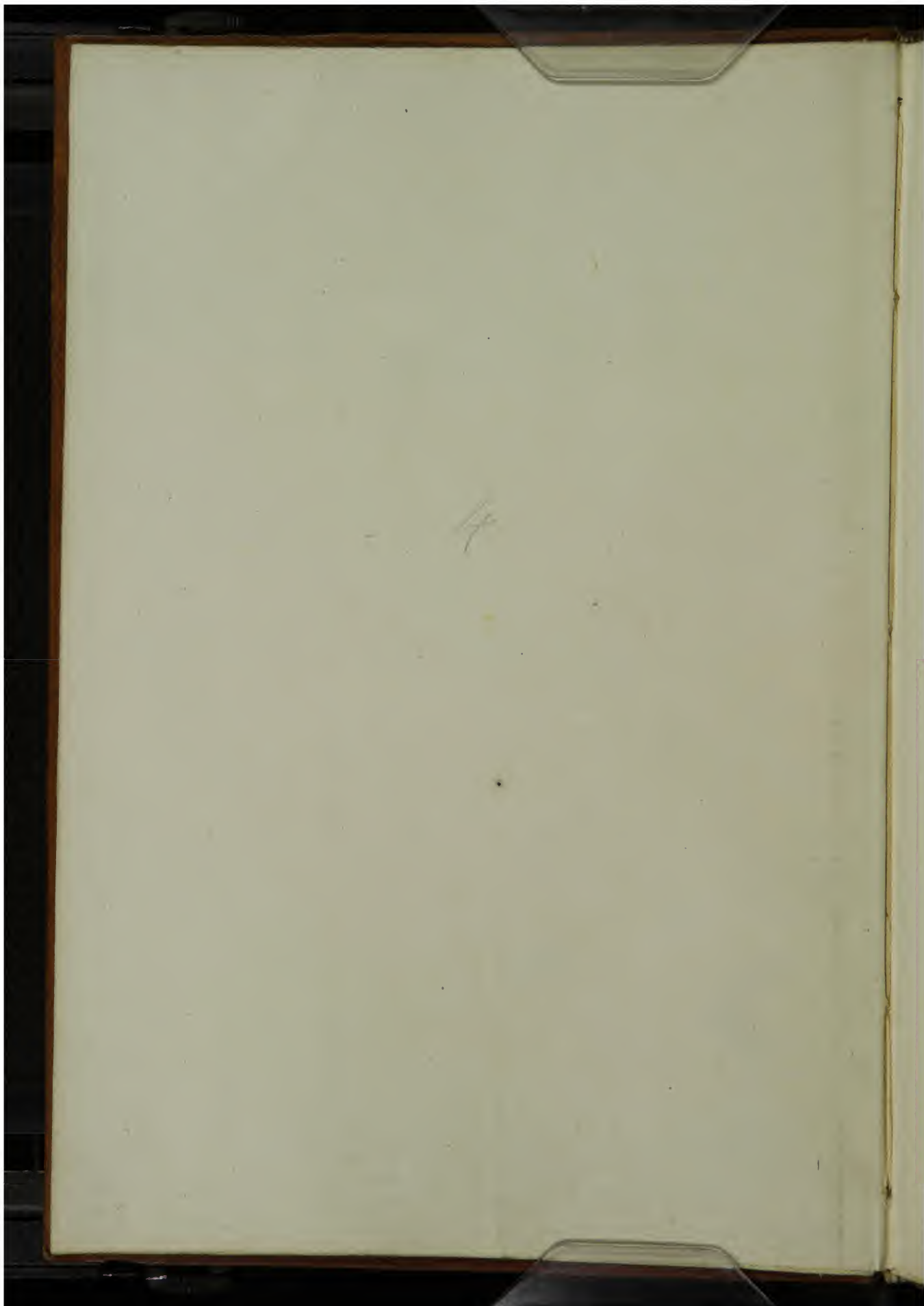

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Sav. 145 (acq. Capponi)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Sav. 145 (acq. Capponi)

Sav

145.

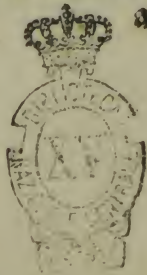
Liber primus de oīuz sciāz diuisione.

Ugolino Ulerino florētino Hieronymus Saucius
rola ferrariēsis ordinis p̄dicatoz. S.

¶ Puscula tua animo letāte suscepī et legi: le-
cta q̄z cōmendauī. Nō enī a snīa eruditissī
moz: hoīum ac religiosoz discrepant: nec
ego aliquādo artē poeticā dānandā putauī
s̄z quorūdā abusu: q̄uis nō nulli me in ec-
clesiis declamantē verbo ac scripto calūp-
niari conētur. Quia autē sciēbā scriptū eē nō respōdeas
stulto iuxta stulticiā suā: et Apostoli snīam cōsiderabam
dicentis seruū dei nō oportere litigare s̄z māsuerū eē ad
oēs: Statui in corde meo silētiū potius q̄z verbo linguas
cōpescere detrahentiū. Uerū tu dormiētē excitasti: et
tu iscriptis mellifluis: et sermone et sciētia imperitū ad
scribendū impulsisti. Ad ea igit̄ intētiō est qd de arte poe-
tica sentiā in hoc libello describere: et aduersus quosdā
sciolos stilū dirigere qui ī modico atqz vano: ne dicam
iuuenili verborū amore fallūtur. Ne q̄ras autē vllū a me
nitorē hic sermōis: qm̄ ista humanitatis studia a nobis
gramioribus disciplinis occupatis viginti duos itegros
annos vniuersa simul penitus fuerūt p̄termis̄sa. Tūc
hilminus ygoline eloquētissime a paup̄e Amico tuo mu-
nus exigui benigno suscipe vultu. qui si aurū et argētū
in garofilatio dñi offerre nō pōt: conat̄ tñ cū paup̄cula
vidua vel duo minuta largiri. Quorū primū ī laterē vno
Artis poetice reliquarūqz sciāz sedē atqz distinctionem
ostendit: in altero vero eiusdē carūdeqz dignitatez. Se-
cundū autē in facie prima oīum sciārū ad nostrā religio-
nē exiguā prius vtilitatē demonstrat. In secunda ve-
ro facie specialiter ipius poetice artis rōnē: qualitatē:
fructū: atqz dāna manifestat. Qd si cui primoz libroz
longitudo vel subtilitas tediū generat: vltimū librum
cui p̄cipue gratia prouiciā hāc suscepim⁹: p̄cor oīo di-
ligentissime plegat. Vale.

Apologeticus de rōne poetice Artis. Incipit liber
primus. De oīuz sciārū diuisione.

¶ Vniuersaz phylosophiaz. In partes duas se-
cari in rationālē et realē: et auctoritas exel-
lentissimoz viroz et ratio probat. Cū enī
nō entīū nō sit sciētia: sed eoz dūtaxat q̄
sunt: et p̄bi testant̄: et secētur scīe quemad-
modū et res iuxta snīam p̄bi in libro de anima: diuidat̄.

Aut. Ens principaliter in ens reale et ens rationis: necesse est philosophia in duas partes diuidere quare una ens reale respiciat: altera vero circa ens rationis versetur: quas partes ignorat philosophus et sapiens appellari non debet. Sapiens enim teste Aristotele: debet omnia scire ut decet. Philosophia quoque realis in duas partes distinguitur. In practica et speculativa. Practica sciam dicimus habitum intellectus inmediate ordinatum ad operationes earum potentiarum que sunt infra intellectum regendas. Unde finis practice est opus ut in secundo methameticorum suorum testatur philosophus. Quod quidem opus praxim grecorum nomine vocamus et diffinimus esse opus alterius potentie ab intellectu naturaliter posterius eo et aptum natum ab eo regi. Quod autem quidam anime operationes aliene ab intellectu transcunt ad exteriorem materiam quidam vero minime: practica sciam dupliciter existiamus. Quedam enim practica operationes anime exteriori materiam pringentes regit. Quedam autem dirigit operationes ipsam animam perficientes: que proprie ad bonos mores pertinent. Primum ergo ad mechanicas artes pertinere dicimus: que cum nec ex objecto nec ex modo suo habeant dignitatem: et si quandoque philosopho expediat aliquid de eis nosse: ignorantiam tamen illarum nomine sapientis non euacuat. Secundam autem in tres partes distinguimus. Nam ad bene beateque viuendum opus est hominem in bonis actibus et ad se ipsum et ad alterum dirigi. Ad habitum ergo anime et ad rationis ordinem: quo homo bene regitur ad seipsum ordinata est scia habetur que in libro ethicorum Aristotelis. Sed quod ad alterum potest homo dupliciter ordinari. videlicet specialiter ad familiam et vniuersaliter ad regimen ciuitatis et regni: hanc partem in duas diuidimus. In economicam et politicam. Sub politica autem scia legum clauditur. At speculativa scia realis in tres partes scinditur. Cum enim intellectus noster sit a materia separatus: necesse est in tantum vniuersum quod est intelligibile: in quantum est aliquo modo a materia separatum. Quedam igitur in partem enlarum nec a materia sensibili nec a materia intelligibili separari possunt. et hec sunt omnia naturalia. Ceterum quia intellectus ut diximus est immaterialis: id quod est materiale potest immaterialiter intelligere: et particulare vniuersaliter apprehendere. Unde cum usque ad singularia inbeatur Plato quiescere. et scia sit solum vniuersalium: de his que nullo modo possunt a materia sensibili et intelligibili particulariter separari: est philosophia naturalis: que tamen non abstrahit a materia sensibili abstrahit tamen a

De oīum sciārū diuisione.

materia particulāri. Quedam autem et si a materia sensibili realiter nequaquā sunt separata: possunt tamē p̄ intellectū ab ea separari: licet a materia intelligibili abstrahi nequeant. Et hec sunt omnia mathematica. De quibus est scia speculatiua alia a naturali: que est et Geometria et Arithmetica. Quedā vero tam a materia sensibili q̄ ab intelligibili sunt separata: circa q̄ alia sciētia versatur: q̄ methaphysica nūcupat̄. Prīa ergo harū hoc ē p̄bia naturalis cū sit de rebus naturalib⁹: q̄ ideo naturales dñtur qz hēnt naturā q̄ est principiū motus et quietis: necesse ē vt tractet de motu et mobilib⁹. q̄ ab Aristotile in multas ptes diuidit̄. In prima enī cōsiderat de motu simpli: q̄ de p̄bo auditu inscribit̄. In scda de motu p cōparationē ad corpora nobilissima: vñ in libro de celo. In tertia de motu ip̄o p cōparatiōez ad corpora simplicia generalia et corruptibilia: q̄ sunt elementa: in libro vi. de generatiōe et corruptiōe. In quarta itē de motu p cōparationē ad ea q̄ in media aeris regiōe generant̄: in libro Meteoroz. In q̄nta p cōparationē ad ea q̄ generantur in terra: in libro de mineralib⁹ que tamē ab Aristotile nō habemus: s̄ Albert⁹ magn⁹ hūc libru cōposuit. In sexta p cōparationē ad ea q̄ hēnt vitā: q̄ qm̄ intermixta sunt nobiliora oportuit et ea diligentius p tractare. Et qz a cōiorib⁹ est incohandū: necesse fuit p̄io determinare de his q̄ p̄tinent ad omnia aīata: de qbus tractat̄ i libro de anima. Quia aut̄: vt dicit p̄s: quatuor sunt genera viuētū: quoz vnum habz solum animam vegetatiuam. Aliud vero cum vegetatiua habet etiam sensitiuam: sed sine motu. Alterum autem cum his habet esse motum localem. Et quartum genus est hominum: qui supra sensum et motum habent intellectum: ideo post scientiam qua scimus quid est Anima: et per quam cognoscimus quas habet partes et potentias in generali: necesse est sp̄tialiter ad hec viuētium genera descendere: vt perfectius natura eozum cognoscatur. Uterum quia intellectus est immaterialis: non p̄tinet ad physicum sed ad mathematicū de intellectu separato disputare. Vnde non oportuit aliquem sp̄tialem librum edere in philosophia naturali: qui de intellectu separato tractaret. De anima enim intellectiua physicus tractat in quantum est corpori vnita: Non autem in quantum

est separata: quia ipsa est terminus horizon philosophie naturalis.
 De sensu autem exteriori dicit philosophus naturalis habere cognitionem:
 quam tradit Aristoteles in libro de sensu et sensato. Et quia
 sensus interior ab exteriori accipit species suas: cum phan-
 tasia sit motus factus a sensu: Consequens est de sensu interio-
 ri philosophum naturalis oportere notitiam tradere: quam Aristoti-
 les tradidit nobis partim in libro de anima: partim vero in
 libro de memoria et reminiscencia. Et quia per somnum et vigi-
 lias sensus ligantur: hoc quoque scire ad physicum perti-
 net. Unde de eo agit in libro de somno et vigilia. De his
 autem que pertinent ad tertium genus viventium: que scilicet habent sensum
 cum motu: tractat philosophus in libro de eorum motu animalium: et in
 libro de processu animalium: ubi ostendit que sint optime partes ad
 hunc motum pertinentes. De his vero que pertinent ad id genus vi-
 ventium quod tamen modo habet vitam tractat in libro de vita et mor-
 te. Et quia vita animalium per expirationem et respirationem con-
 servatur: ideo huic libello adiungit librum quem de expiratione
 et respiratione animalium inscripsit. Et quia hec inveniuntur
 in diversis statibus viventium: ideo precedentiibus copulavit
 librum de iuventute et senectute. Et quia iuventus si perfecta fuerit
 brevis est vita: Senectus autem longa: ideo consequenter tractat
 de longitudine et brevitate vite. Et quia vita usque ad sen-
 ectutem maxime conservatur per sanitatem: et per infirmitatem perici-
 tur: precedentibus annexit librum de sanitate et egritudine.
 Et quia per convenientem nutrimentum sanitas conservatur: et per con-
 trarium destruitur et egritudo supervenit: ideo post eos libros
 quod de sunt: de nutrimento et nutribili librum edidit. Pro-
 stremo autem tractandum erat de omnibus animis: et primo de
 plantis: de quibus et Aristoteles et copiosus Theophrastus
 in libris de plantis tractaverunt. Deinde animalibus secundum
 species suas: quod et Aristoteles et albertus. Ad copiose fecerit
 et in hoc terminavit tota philosophia naturalis.
 Mathematica autem scientia que abstrahit a materia sen-
 sibili et non ab intelligibili in duas partes secatur. Nam huiusce
 modi abstracta autem considerantur sine aliqua sui positione:
 et sic unitatem et numeros habent de quibus Arithmetica consi-
 derat: Aut cogitantur secundum quod habent positionem: et sic be-
 mus magnitudines: circa quas se exercet Geometria. In-
 ter mathematicas autem et naturales scientias quedam sunt scientie
 medie ut Astrologia que circa astrorum motus versatur: et per-
 spectiva que de linea et magnitudine visuali tractat: et mu-
 sica de numeris sonoris et eorum proportionibus considerat.
 Nam de quibus admodum sunt mathematice eo quod mathematicorum

Liber primus de diuina sciencia.

principiis et maximis ac demonstrationibus videntur: quibus
vero ad obiectum sunt naturales: eo quod circa res natura
les versantur. Et quia obiectum est magis de essentia scire quam mo
dus iudicio meo potius naturales scire quam mathematice ap
pellari debent.

Metaphysica autem quae est de abstractis a materia sen
sibili et intelligibili in duas partes secari potest. Nam huiusce
modi abstracta duplicia sunt. Quedam enim eo dicitur ab utraque
materia abstracta: quia in sua generalitate comprehendunt ea
quae nullo modo a materia dependet. Unde secundum se sunt non sunt
in materia et hec vocamus transcendentia: ut ens: Res:
bonum: et cetera id genus: de quibus Metaphysicus pertrac
tat. Unde subicitur: ut dicit philosophus: est ens in quantum ens. Que
dam vero sunt abstracta quia nullo modo materie coniunguntur
que sunt intelligente separate de quibus principaliter Metaph
ysicus considerat.

Rationalis autem scientia est illa quae circa ens rationis versatur.
Ens autem rationis dicimus id quod ita a ratione inuentum est et fa
bricatum quod extra ipsam inueniri non potest ut sunt vniuersalia
et propositiones et syllogismi et cetera huiusmodi: quae nullus
et cetera sentientes extra intellectum inueniri posse putabit: nisi
forte sicut insigne. Cum enim philosophi cepissent rerum scientiam acq
rere et frequenter: Ut testatur Boetius: in suis disputatio
nibus et studiis per diuersos discursus rationis contradictionem
incurrerent ignorantes naturas argumentationum ac syllog
ismis impediebant processum eorum. Unde visus est eis pri
us arte disputandi inuenienda et discenda esse: quam de rebus na
turalibus et moribus cunctis tractandum. Nam sicut ceterae
potestates anime in suis actibus errare possunt: ita et intellec
tus in suis: et sicut ratio de operibus aliarum potentiarum ratiocina
tur et ordinat eas ut per debita media ad suos fines pueni
ant: ita et potest de suo proprio actu ratiocinari et se ipsam
ordinare ut per debita media ad suos fines sine errore p
ueniat. Sicut ergo ipsa ratio inuenit diuersas artes ad diri
gendum hominem ad diuersos fines ad quos puenit per exerci
tium corporis: ita congruum fuit ut aliquam artem inueniret: qua
se ipsam in suis operibus dirigeret. Nihil enim aliud videtur
esse ars quam quidam rationis ordinatio per quam homo per debita media
ad finem intentum producit. Ille ergo artes quae exercentur per
corpus quod anime deseruit dicitur seruiles. Ille vero quae per so
lum intellectum exercentur quae liber est: dicitur liberales. Quamvis
autem omnes scientiae sint secundum rationem: non tamen omnes dicuntur rationales
sed solum haec de qua loquimur: quia ipsa non solum est secundum rationem: sed

Liber primus.

Et dicitur oia rōnis opera. Operationes vero rōnis tres
sunt: vñ simpliciter apprehensio. Cōpositio et diuisio: et dis-
cursus seu argumentatio. Cūtra quas tota rōnalis scia
versat. Prime enī opatiōi intellectus deservit liber pre-
dicamentorū Aristotilis. Secūdo autē liber perminias. i. de
interpretatione. Tertie vero reliq libri logices: q sunt de
sillogismis. Sz qz i sillo duo sūt forma et matia: hec ps
tertia in duas principaliter diuidit. Una enī tractat de sil-
logismo simpli et ei forma: et ad hāc ordinavit ps libz
priorū Analyticorū. Alta vero de sillo matia: psiderat
q ē id ex quo cōficiūt. De aut sūt ppōnes: ex qb discurre-
do ad cōlōne pueniūt. Et qz ars imitat naturam: sicut
natura ex cōis pcedit ad effcūs. ita et rōnalis scia ex ppō-
nib pcedit ad cōlōnes. Rā ppōnes dñr a logicis cō con-
clonis. Natura autē aliqn p cās necessarias opat: aliqn
p cās q vt i plib et nō ex necessitate pducūt suos effcūs:
quarū qzto virtus fuerit fortior: tāto ēt frequēti ad effe-
ctus itētos pueniūt. Rō igit qz ex ppōnib necessarias
et euidentib ita suas colligit cōlōnes vt nunq in tali pces-
su fallat: et huic pcessui deservit liber posteriorū Analy-
ticorū q de demonstratio sillo cōsiderat: qz vero ex p-
pōnib pbabilib pcedit: p quas et si sciam non gñat opi-
nionē tñ faciēs iclinat intellectū ad vnā ptē pdictiōis de-
terminatē lz enī aliquantū formidie altius: et huic pcessui de-
servit liber topicorū. Aliqn aut ex signis pcedit p sillogi-
smū dñr Enthymema: qz quis opinionē nō genēt: tñ aliquā
facit existimationē de re quā itendit pbare: Cui pcessui
deservit Ars Rhetorices. Aliqn ex similitudinib et exem-
plis pcedit p sillogi: quē ps vocat exēpluz: cui pcessui de-
servit Ars poetica. Et qz i oibus his pcessib ptingit er-
rare pp defectū alicuius principii qd ad sillogi pñet: con-
gruū fuit vt huiuscemōi deceptiōis cognitio nobis tra-
deret. Cui deservit liber elencorū. Et in hoc terminatur
vniuersa pbia rōnalis. Grammatica autē pprie nec ē scia
realis nec rōnalis: qz de vocū significatiōe et orōnū con-
structione et lfarū inscriptione ptractat: q signat: ordina-
tur: atqz scribunt sedm placitū hominū. Possent enim
hoies vna cōuenire et vniuersū modū loquēdi et scriben-
di quē nūc seruāt imutare: sicut ēt nūc multa antiqua i-
mutata fuerūt. Sz hoc i aliis sciētis fieri nō pt: vt viro
sapiētī manifestū est. Scia enī est de imutabilib et sem-
piteris. vt Aristotiles manifeste pbat. Unde Grāma-
tica inter scias nō cōmunicat: nisi nomen scie accipe ro

De oīum sciārū diuisione.

Inerim? latissime. Hac igit diuisione nī fallor oēs sciās q̄
vi hūani ingenii inueniri p̄t cōplexi sum? : et si forte alie
inueniant? : vel nō sunt vere sciē : vt multe supstitiose q̄ di
uinatorie appllant? : y l' ad istas quas enumerauim? redu
cunt. Quas oēm pbie partes q̄ nō possidet : simplr pbs
et sapiēs appllari nō pōt : sz ex pte solū ; si partē aliquam
solū possideat. qz vt dcm̄ est sapiens simplr dī q̄ oīa scit
vt decet. Hoc aut dico pbice : nō xpiane loquēdo.

Sacra vero theologia nra inter istas cōnumerari
nō poterit qz nec virtute humani ingenii nec alicui? intel
lect? creati quālibz excellentissimi inueniri aliquo modo
pōt versat enī circa illud ens qd a nullo intellectu natura
liter ipōt itelligi : et tñ cōplectit oīa q̄ alie sciē considerāt
sub vna rōne formali vt sit vna scia et nō plures. Si enī
loquamur de rōne formali ex pte obiecti iōtuz ē qdam
res dicim? ipam tractare de Deo sub rōne deitatis. Et
hoc ē eius obiectum principale : qz si de aliis tractat hoc
agit scōz quod ad deū diuersimode ordinant? vel sicut ad
cām efficientē : vel sicut ad finē. Si aut loquamur de rō
ne formali ex pte cognoscētis : sic obiectū eius cōe est ens
diuinū? reuelabile. Tractat enī de oībus rebus taz diu
nis et sup naturalibz ac naturalibz qz moralibz : nō qdem
p rōnes nāles vel p creaturas pcedēdo : sz p lumē supna
turale. Vñ in creaturis nō cōsiderat pprietates rerum
et eētias cāsqz pimas ac prima earū principia : eo mō
quo pbi faciunt : sz alti? eleuat : cōsiderans in eis picipa
liter diuinā potētiā Sapiētiā ac bonitatē : et p eas inue
stigar pprietates diuina? rerū nō manu ducta a lumine
naturali sz a lumine diuino subuēcta quod splendore suo
adiuuat intellectum : et mentē ab omni labe purgatam cō
fortat vt in creaturis tanqz in speculis diuinam contem
pletur bonitatem : paulatimqz ipm substollit super alti
tudines terre : ac mirabili quodam modo infinum san
ctissime et indiuidue trinitatis perducit vbi pascitur
et qesit ac decārat. In pace in id ipm dormiā et reqescā.
Omnibz ergo sciētis hoc pacto dispōitis ac diuisis : Re
liquū est vt cōparem? eas ad inuicē : cōsiderātes earū di
gnitates : et cōueniēter vnā alteri sponētes : vt cognosca
mus quā transcendēter inspicere : et in qua paulisper imora
ri : et quā tanqz oīum nfarū operationū finē amplecti de
beamus : vt simus aliqua ex parte etiā in hac vita beati.

Explicit liber primus. Incipit liber scōs. De
singularū scientiarū ordine ac dignitate.

a iiii.

Liētianū alie sunt honorabiles. Alie vero laudabiles. Honorabiles sunt speculative: laudabiles peritice. Honoram⁹ enī fines: Laudam⁹ autē ea q̄ sunt ad finē. Ergo speculative sunt pp se: practice vero pp aliud: cū finis illarū sit cōtemplatō veritatis: istarū vero finis sit op⁹: manifestū ē speculatiuas scias practicas esse digniores ac honorabiliores. Practicas enī scias nō honoram⁹ proprie s; laudamus. Nā scire ea q̄ ad bonos mōres p̄tinēt sine ope: vt pbs testat: nihil est: et multo magis minimū putat scire artes mechanicas. Ad enī h; hec scia dignitatē ex obiecto: nec et ex mō. Unde siq; moralia sciat: et nō opet: nec honoratur nec laudat: imo poti⁹ vitupat: q; tota vis ei⁹ opere est. Ergo practice sciē nō sunt ppter se s; pp aliud: cōparātes eas adinuicē: dicimus illas p̄stare q̄ ad nobilitatē finē ordinant. Et iō morales pponunt mechanicis: q; ille ad pficiēdam aīam: iste vero ad bona corporis ordinant. Inter morales autē politica economic: et economica ethice p̄ferūt: q; bonū q̄to cōius est tanto ē diuin⁹. Politica autē ad bonū cōciuitatis et regni imediate: et economica ad bonū familie: Ethica vero ad bonū vnius hominis tm ordinantur. Sciaz vero speculatiuarum. Altera alterā excedit: vel q; certior ē: vel q; de nobilioribus et excellentiorib; tractat. propositis ergo duab; sciis si vna supat altera in certitudine et obiecto: pculdubio dignior ē ea. Si autē in altero solū pcedit: illā dicim⁹ ēē simpl⁹ et pponēdam q̄ nobili⁹ h; obiectū: q̄uis minorem hēat certitudinē. Obiectū enī est magis eēntiale scie q̄ mōus. Unde potētie et hitus nō a mō s; ab obiecto spēm accipiūt. Quāuis ergo illa q̄ certior ē sit dignior q̄m ad hoc ē tm min⁹ digna simpl⁹ cū de reb; ignobiliorib; tractet. Itē scias reales simpl⁹ dicim⁹ ēē nobiliores scia rationali: eo qd nobili⁹ hēat obiectū: q; ens reale nobili⁹ ē ente rōnis. Inter reales vero mathematice q̄uis certiores sint naturalib;: q; tm circa q̄ritates et qualitates v̄e sant simpl⁹ sunt ignobiliores eis q̄ subas naturales considerant: sicut accidēs ē ignobili⁹ substantia. Pure autē mathematice vt ē arithmetica et geometria q̄tum ad ali quid pferunt sciis q̄ medie sunt. i. q̄tum ad modū. Unde a pbs arithmetica et geometria dñr p̄cipales et subalternates: Medie autē subalternatē: p̄cipalis autē semp dignior ē subalternata: q; hec oēm firmitates et certitudinē habet ab illa. Utrum in q̄tum de medie sunt natu

De singularū sciāz ordine ac dignitate,

rales vt sup⁹ dirim⁹ pferunt illis: qz res naturales cir
ca quas m⁹ate versant⁹ pferuntur numeris 7 figuris: q a
m⁹is mathematicis considerant⁹. Arithmetica vero me
rito pfer⁹ Geometrie: tū qz hēt obiectū nobiliūz vt pote
magis abstractū: tū qz ē magis certa. Nam Geometria
se hz p appositionē ad Arithmetica vt pbs dicit: pduct⁹
enī positionē includit: quā vnitas nō respicit: 7 sine nūe
ris 7 vnitatib⁹ Geometria suas demonstratiōes nō facit
Astrologia aut dignior ē p⁹pectina 7 musica: tū qz ē d no
biliori obiecto: tū qz scd⁹ se ē magis certa. Vt sa⁹ enim
circa celū 7 astra q hēt ordinē inuariabilē 7 certissimū
At p⁹pectina simpl⁹ videt⁹ ē dignior musica: 7 qz obiec
tū visus ē nobili⁹ obiecto audit⁹: 7 qz stabili⁹. Unde 7
scd⁹ se maiore v⁹ hē certitudine. In scia aut naturalī
q⁹uis liber de ph⁹sico auditurōne ordīs doctrine aliis
libris pferat⁹: nō tamē rōne dignitatis: nisi forte q⁹ opi
ne⁹ enī ceteris libris p⁹staf⁹: rōne dignitatis primi moris
de quo traktat in octauo libro. p⁹ars aut illa q de aīa
7 de aīalib⁹ tractat: vt pbs dicit in primo de aīa: oībus
aliis p⁹bius ē pferenda pp obiecti sui nobilitatē maiore
Et si q⁹ dicat lib⁹ de celo ceteris ēē pferendū qm tractat
de corp⁹ib⁹ nobilissimis: p⁹sertim cū scd⁹ Aristotilem
7 p⁹latonē celū sit aīatum: dicēdum ē scd⁹ Boetium q
pbs nō arbitrat⁹ corp⁹a celestia ēē aīata eo mō quo pla
tonici crediderūt. i. aīa informāte 7 dāte esse quā voca
uerūt aīam mundi: s⁹ intellexit ea ēē aīata improprie p
vnionē itelligētie ad talia corp⁹a quēadmodum motor
vnit⁹ mobili. Unde Aristotiles nō agit in libro de celo de
corp⁹ib⁹ istis p relationē ad itelligētiā mouētē: nec
de ei⁹ natura aliquid dicit. 7 recte. Excessiss⁹ enī metas
p⁹bi naturalis: cum sit officiū methaphysici d⁹ substātiis
separatis tractare. Traktat ergo de huiusmodi corpo
ribus per comparationē ad motum 7 ad formam natura
lem dantem esse que nō est anima. Cum itaqz animata in
quantum huiusmodi nobilioz sint inanimatis: necesse
est partem ph⁹sophye naturalis que circa animata ver
satur pferre illi que versatur circa motum celi 7 natu
rām eius: exclusa contemplatione de natura itelligētie
mouētis. Quāuis enim forma celi inq⁹tum forma sit no
bilior anima inq⁹tum anima est forma: eo quod illa dat
esse incorruptibile hec autē corruptibile: tamē anima in
q⁹tum hec 7 talis forma nobilior est forma celi: quia aīa
dat ēē animatū nō autē forma celi. Et simpl⁹ 7 absolute

Liber secundus.

loquendo anima est nobilior forma quam forma celi. Non enim simpliciter forma celi preferenda est anime: quia dat esse incorruptibile et sempiternum. Alioquin forme lapidum et quarundam rerum ignobilium preferrentur anime: eo quod dat esse vel sempiternum: vel durabilius quam anima. Libri itaque de anima omnibus libris philosophie naturalis preferuntur: Liber vero de celo secundus erit dignitate. Siquis tamen cum secundo theologia in sum. 3. generis. substitui nere voluerit Aristoteli opinatum corpora celestia esse animata anima informante et dante esse: non tamen ei licebit preferre librum de celo libro de anima: quia philosophus non tractat ibi de celo in quantum anima tum est: sed solum de his considerat que ad motum celorum et elementorum pertinent: nulla habita dispositione de anima ipsorum. Sed quia ad alia festinamus: de ordine dignitatis ceterorum librorum taceo. Quod facile cognoscere poterit quod ea que supra diximus diligenter inspexerit. Metaphysica autem eo quod maxime est de Deo et ea maxime de his: ut dicit Aristoteles: merito omnibus anteponenda est. Hec enim est finis ad quem philosophus et sapiens intendit pervenire et in quo quiescere solet. At rationalis philosophia que inter speculativas scientias et simplicium locum: quia et ipsa multas habet partes: considerandum est qualiter ordinari debet. Quidam enim adeo eam ignobile putant ut non dignentur ipsam speculativam appellare: eo quod videatur quidam sciendi modus et ad aliud ordinari quemadmodum et practice scientie. Sed si quis recte consideret: inter practicas scientias eam non connumerabit: cum practice scientie ordinentur ad opus alterius potentie quam intellectus: ad quod ista nequaquam ordinatur: sed opus intellectus tamen respicit: et ipsa secundum se non est modus sciendi: sed scientia in plerisque multo certior quam philosophia naturalis. Nam philosophus in libro priorum Analyticorum ita certas demonstrationes facit ut nullum possit esse dubium quod verum et proprie de syllogismorum formis scientiam habeamus. In ceteris quoque libris ita efficaciter suas probat conclusiones ut non videam quia ratione logica non possit: et scientia: et speculativa scientia nuncupari: quis est dum suas figuras ad obiecta aliarum scientiarum applicat possit dicere modus sciendi: sed siue sit scientia speculativa siue non: manifestum est tamen illam partem que est de demonstratione ceteris esse digniorem: eo quod demonstratio est nobilissimus syllogismus. Nam prime due partes quarum una est de simplici intellectu apprehensione: altera vero de compositione et divisione ordinatur ad syllogismum tanquam ad finem. Unde postponuntur tertie parti que est de syllogismo quemadmodum ea que sunt ad finem postponuntur ipsi fini. Ideo etiam prima pars postponitur secunde: cum ordinetur

De singularū sciāx ordine ac dignitate

ad eā. Secundū ergo ordinem doctrine liber p̄dicamen-
torū libri p̄minias p̄cedit: ⁊ hic libru priorū Analy-
thicorū: scđz verō ordinē dignitatis se hēnt adinuicem
ordine retrogrado. Liber aut̄ priorū Analythicorū ⁊ si
oēs alios libros p̄bie natural' p̄cedat scđz ordinē doctri-
ne nō tñ p̄ponit oībus ordinē dignitatis: In libro enim
p̄dicto tractat̄ de sillogismo simpli qui est genus ad om̄a
sillogismorū spēs. Spēs v̄o genē digniores ⁊ p̄fectiores
sunt. Quartū yng tāto dignior ē altera q̄to efficacior suaz
p̄sonē pbat ⁊ q̄to excellentior ē habitūz generat. Quia
ergo sciā dignior est opinione ⁊ opinio existimatiōe. Exi-
stimatiō aut̄ suspitiōe. Sillogismus demonstratiuus dignior ē
Dialectico ⁊ dialecticus Rhetorico: Rhetoricus aut̄ poe-
tico: ⁊ id liber posteriorū Analythicorū dignitate p̄cedat
libru topicorū: Hic aut̄ librum rhetoricorum: qui libro
poetrie merito antepōnit. Postreō vero loco collocabit̄
liber elencorū q̄ de sillo sophistico tractat.

Sacra aut̄ Theologia est ⁊ practica ⁊ speculatiua.
Nā sub ratione formali obiecti ipsius omnia entia taz di-
uina q̄ naturalia ⁊ moralia: vt dictum est: includunt̄.
Principaliter tamē est speculatiua: quia q̄uis finis p̄-
cepti sit caritas de corde puro: tñ caritas vltiori ordinat̄
ad cōtemplationē p̄ime veritatis tam in patria q̄ etia
in via tanq̄ ad finē: iuxta illud dñi Iesu. Qui diligit me
diliget a patre meo ⁊ ego diligā cum ⁊ manifestabo ei me
ipsum. Theologia ergo q̄tum ad vtrāq̄ partē dignior
est omnibus scientiis humanis inuentis. In quantum
enim est practica: ad nobilissimū finem vt pote ad vlti-
mū ordinatur. Cū ergo vna sciā practica alteri p̄po-
natur p̄ nobiliozem finem: nulla in gñe practicarū po-
terit huic nostre sciē comparari. In quātum vero specu-
latiua: palam est q̄ simpli oīb' est dignior eo qđ obiectū
eius sit deus sup̄naturaliter cognit'. Quātū etiā ad mo-
dū oēs alias p̄cedit. Nā sciē humanit' innēte certitudi-
nem hēnt a lumine naturali quod multipliciter deficit
Theologia aut̄ a lumine diuino: qđ nullo mō deficere po-
test. Un' merito hec sola digna ē nōie sapiētie: cuius stu-
diū homines p̄fectos reddit ac propemodū beatos: ⁊
preponēda ē regnīs: ⁊ sedibus: atq̄ in cōparatiōe illius
oīa sunt vt sterroza existimāda. Tātū enīz distat hec ab
aliis sciīs q̄tū de' distat a creaturis: dicēte scriptura:
ī finit' thesaur' ē hoīb': quo q̄ vli sē p̄ticipes scī s̄ lamici
tie dei. Sciīs itaq̄ oīb' hoc mō ordiatis: māifestū ē p̄t

Liber tertius.

quas transeunter legere: et in quibus paululum immorari: et quam tanquam finem amplecti debeamus. Rationales enim et mathe-
matici cum ex obiecto non habeant magnam dignitatem transe-
unter et quantum sufficit ad aliarum scientiarum utilitatem inspec-
tione sunt. In prima autem naturali et morali aliquis per in-
morandum est: tum propter obiectorum dignitatem. tum etiam
propter utilitatem: quia naturalia eleuant animus ad divina. Ad ethi-
ca physica vero in scientiis humanis est finis omnium: cui tamen pro-
ponimus semper sacram theologiā: in qua vir sapiens perpetuo
quiescere debet. Quia ergo de numero et ordine ac digni-
tate scientiarum diximus reliquum est ut de earum utilitate
aliquid loquamur.

Incipit tertius liber de secularium scientiarum utilitate
christiane religioni.

Inne humane vite esse contemplationem prime veri-
tatis non solum fides Catholica: sed etiam excellen-
tissimum omnium philosophorum Plato et Aristoteles co-
rumque sectatores testantur et ratione manifestissi-
ma probant. Nam finis uniuscuiusque rei est propria op-
eratio: quam philosophus vocat secundam rei perfectionem. Prima
enim est forma. Operatio autem hominis propria est intelligere veritatem.
Quanto autem veritas est nobilior et prior: tanto operatio hominis
propria hac veritatem inspicies est nobilior et magis propria
ut sit ultimum finis. Unde philosophus in .x. ethicorum dicit ultimum
finem hominis esse operationem nobilissimam potentie per cooperationem ad
nobilissimum obiectum. Nobilissima autem potentia in homine est in-
tellectus et nobilissimum obiectum est prima veritas que est Deus. Er-
go operatio intellectus que est contemplatio dei est ultima hominis perfectio.
Utrum in hac vita qualiter homo possit fieri beatus est difficile intel-
ligere imo est impossibile diffinire: quia impossibile est quicquam in
hac misera vita mortali vere posse esse beatum. Et propter hoc
Aristoteles agebat: ut patet in ethicis suis. Cum enim de
alia vita per rationes naturales nihil posset affirmare: et in
hac qualiter aliquis vere posset esse beatus minime discerneret
nullam certam potuit de beatitudine preferre sententiam. Nos autem
facile probamus nullum omnino in hac vita mortali vere posse fieri
beatum. Ad quod probandum et si multe nobis rationes et penes demonstrationes
occurrunt: quia tamen ista res in proptu est et experientia probatissi-
ma: quia per multa millia annorum iam nobis hoc apertissime demonstra-
uit: cum adhuc de nullo mortali vere deum sit vel dici possit
quod in hac vita fuerit vere beatus. Unam tamen rationem ne omnino videri-
mur hac parte preterire adducemus in medium. Antedictes enim
ostendimus quantum religioni christiane profuerit aut profuerit scilicet seculares

De seclariū sciāz vtilitate xp̄ane religiōi

necessariū putam⁹ prius declarare q̄s sit finis humane vite nō solū scōz fidē: sed etiā vi rōnis naturalis: ⁊ sūz quod ⁊ quale sit mediū p quod ip̄m finē attingim⁹. Hoc enī patefacto facili⁹ ad ppositum pueniemus. Ut aut̄ rō sit potēti⁹ ⁊ nullus possit eius virtutē subterfugere: statuem⁹ i medio aliquē q̄ oīa bona creata possid. at: hoc dē pro dūtaxat: qd̄ diuinā cētriā nō videat: volentes tū vt cognoscat naturā oīz rerū creatarū: ⁊ sit Dñs Angelo rū ac toti⁹ vniuersi: hūc ergo: quisq̄s ille fuēit siue homō siue Angelus: probō nō eē vere bea. ū si Beatitudo ē q̄q̄ desiderij. Nā cum nō quiescit naturale desiderij: certū ē ip̄m ad finē nōdum puenisse. Qd̄ aut̄ hui⁹ nostre creature in tanta sublimitate cōstituit naturale desiderij nō q̄scat: sic pbam⁹. Oēs hoīes natura scire desiderāt: vt pbs ait. Qd̄ quidē nō solū verū est de hominib⁹ sed et de oī creatura itellectuali: q̄a vni⁹quodq̄ inclinat̄ naturalit̄ ad suā pfectionē. Perfectio aut̄ itellectus ē sciētia ⁊ veritatis cōtemplatio. Cū igit̄ scire sit rei cām cognoscere ⁊ q̄si illi⁹ est causa: ⁊ qd̄ ip̄sibile ē alit̄ se hēre: vt dicit pbs in primo posteriorū Analiticoz: naturale desiderij est vni⁹quodq̄ itellectui viso effectu desiderare cognoscere cās. Unde propter admirari inq̄t Aristotiles ceperunt homīes philosophari. pp naturale enī desiderij sciēdi pbi vidētes effectus inclinauerūt aīum ad inuestigādas cās. Quicūq̄s ergo sup angelos fuerit cōstitut⁹: cū hēat itellectū nō poterit ab hoc naturali desiderio liberari: eo qd̄ naturalia auferri nō possunt. Ergo visis angelis ⁊ aliis nobilissimis effectib⁹ aut eos cognoscat pfecte aut impfecte: si impfecte statim ex naturali desiderio ad acq̄rēdam pfectam corū cognitionē inclinabit: q̄z omē impfectum naturaliter desiderat suā pfectionē. Unde ⁊ materia naturalit̄ appetit formā sicut femia appetit eē virū: ⁊ turpe pulcrū vt dī in primo phisicoz. Ergo naturale desiderij eius nōdum q̄scit. Adhuc ergo mouet̄: ⁊ ita seq̄tur q̄ nō est in fine vltimo: nec vere bea⁹. Si aut̄ pfecte hui⁹scemodi effectū cognoscit: ergo itelligit eos depēdere ab aliqua supiori causa quā statim ex naturali desiderio cognoscere optabit: q̄z vt dictū est omnes naturaliter scire desiderāt: ⁊ scire ē rei cām cognoscere. Ad ergo quiescet adhuc eius naturale desiderij imo vidē minus quiescere q̄ naturale desiderij alioz itellectuū inferiorū: q̄z id quod naturaliter mouet̄ q̄to propinqui⁹ ē terminō tāto veloci⁹ mouet̄. Cū igit̄ itellect⁹ p̄fat⁹

Liber tertius.

fit terminus propinquissimus: iuxta causam positum: sequitur quod
ad ipsum vehementer moueat quam alius intellectus remotior.
et ita non videtur deum quiescere non poterit. Non ergo erit vere
beatus. Si igitur tali causa facto probatum est excellentissimam
creaturam sine visione dei nullo modo vere posse esse beatam
quod poterit asserere hominem mortalem et in hac miserabili
carne et in tam crassa ignorantia ac cecitate posse beatifi-
cari. Beatitudo ergo nostra est visio prime veritatis. id est
Patris et filii et spiritus sancti: iuxta illud domini saluatoris.
Nec est vita eterna ut cognoscant te solum rex deum et quem
misisti Iesum christum. Nec curandum est nunc vestrum beatitu-
do consistat in actu intellectus vel in actu voluntatis. Nos enim
deus quod essentialiter consistit in actu intellectus: perfective ve-
ro in actu voluntatis. Sufficit tamen nobis in prima quod bea-
titudo est operatio partis intellective. id est superioris partis anime ra-
tionalis quantum pertinet ad homines per comparationem ad deum
non in enigmate sed aperte visus et cognitum. At quod non solum secundum
fidem sed etiam iuxta sententias Academicorum et peripateticorum
conreplatio prime veritatis requirit puritatem animi: secundum
illud philosophi. Anima sedens et quiescendo fit prudens: quod etiam in
libro ethicorum ostendit neminem fieri posse beatum nisi vir-
tutes morales possideat: quibus ab omni labe concupiscenti-
arum et passionum mundetur animus: ideo medium perueniendi
ad beatitudinem dicimus cordis puritatem dicente domino.
Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Cum ergo post
creationem universi laboribus hominibus multe religiones.
si tamen vere religiones possint appellari: fuerint inuente: il-
la debemus confiteri veram et solam esse religionem et a deo insti-
tutam quam vel melius vel sola homines perfecte perducit ad animi
puritatem predictam: Nullam autem inuenies aliam nisi christianorum
religionem. Nec enim sola docet perfectam animi puritatem: cum
homines instruat: omnibus creatis etiam semetipsis relictis: so-
li deo per amorem inherere: deum plusquam seipsum diligere: nihil
proprium querere: tamen puro amore deo seruire: ut mercedem
nullam deum amantes considerent: sed solum eius honorem et gloriam
Non est opus autem nunc per diuersas aliorum superstitiones discur-
re: spurcicias ydolatriarum pandere: perborum discordias:
ambiguitates: ac ignorantias explicare. Adhometti sce-
ra confusam: fatuam ac inhonestam predicare iudeorum quoque
solum Ise cortice in scripturis attedunt ineptias demonstrat
Nulla. per. religio est nec esse potest quam magis ad cordis purita-
tem ducat vel ducere possit quam ista. Eo maxime quod non solum per ex-
ercitium docet homines purgare animos ut philosophi quando docuerunt sed et

De sclariū sciāz vtilitate xpīāe religiōi.

pdicat grāz & dona supnaturalia: p q mēs alti⁹ elenata &
pfecti⁹ purificata i carne mortali sit piceps beatitudis
desiderate. Ut si aliqua alia religio iueneret q̄ hec eadē
doceret. Nam meliora docere nulla pōt: nō eēt iā alia sz
eadē cū nra. nulla tñ adhuc iñc. a ē: nec iuemet ieternū.
Sz de his satis. Cū itaqz qrit an scie quas gētiles iuene
rūt sint xpīane religiōi necessarie: rīdēdū puto: eas sim
p̄r minime eē necessarias: cū sine his xpīanus & eē & vi
uere possit. Placuit enī dñō nro xesu xpo hoīes ad pau
ca sacramēta cōstrigere: eosqz saluos facē breuissimō cō
ritatis ac puritatis verbo: vt ysaie vaticiniū impleret:
qui ait. Cōsumatio abreviata mundabit iustitiā. Cōsu
mationē enī & abreviationē Dñs de⁹ exercitiū faciet i me
dio oīsterre. Uerū qz in pplo xpīano qdā constituti sūt
aliorū doctores: posset aliqub⁹ videri his necessarias esse
disciplinas nālī iuentas. Sz diligēter cōsiderās sacrā
scripturā: q̄ ecclesie magis data ē ad suā & aliorū salutē
poti⁹ puritatē cordis: opib⁹ hōis: & p̄ceptatiōe: ac spūs
scī illustratiōe q̄ vi īgeni & exercitiū studiū humani ad
disci. Nō video quō tales scie sint adeo necessarie q̄ sine
illis Resp. xpīana viuere nō possit. Nō defecto si sic eēt.
Dñs nō xesus xps q̄ tāta p̄nra salute substituit passionē
nullo mō p̄termisisset qn vel p̄ seipz vl p̄ aplos & ppbas
disciplinas has: aut docuisset: aut ad discēdas i libris
p̄borū ecclie platis p̄cepisset. Sigs tñ oīo putat eas p̄di
catorib⁹: ecclieqz doctorib⁹ eē necessarias: legat rogo sa
cras scripturas: nō i sensus sui vanitate: sz in cōsciētia
purā & fide nō ficta: & experientia discer earū sensuz nō de
subtilitate humani īgeni: sz de spūs scī illustratiōe ve
nire. Et quāqz multa sint i nouo & veti testō q̄ ad phys
cas p̄tinet disciplinas: hoc tñ nō me mouet ad credēdū
sacras lras xpīanū doctorē nequaqz posse tenere: sine ha
rū disciplinarū scia. posset enī fieri liber: vt dicit Aug.
in libro de doctrina xpīana: i quo de qbusdā reb⁹ nālīb⁹
& denūciis & aliis multis q̄ ad scias hūanit⁹ iūctas per
tinet: q̄rū op⁹ eēt ad sacre scripturā itelligētiā tractare.
Que oīa paruo volumīe p̄strigi possēt: ita vt nō idigere
m⁹ tot p̄borū libros quotidie reuoluer: sicut ēt scūs Hier
ro. libellū edidit de it̄pretatione ac significatione he
braicorum noīuz adeo copiose vt līguā hebraicā ampli⁹
nō desiderem⁹: quāqz putile putam⁹: p̄fertim siq velūt
cū iudeis disputare lfaruz hebraicarum h̄e peritiā.
Sigs aut vlt̄ius instat & dicit hereticos hoīes corūqz
peruersa dogmata nequaqz posse sine pb̄ia confutari.

Liber tertius.

Respondemus ei in concilio niceno fuisse quendam philosophum in arte dialectica peritissimum qui a nullo unquam episcopo illorum et sacerdotum secularium disciplinarum doctissimorum potuit virtute philosophiae superari: et tamen a quodam simplicissimo viro laico pro: sus ignaro sed fide atque caritate dei munito: paucissimis non fucatis sed virtute dei suffultis verbis superatus est et ad fidem Christi conversus. Unde circumstantibus dixisse fertur se habetens pro verbis verba dedisse: Virtuti autem dei se resistere non potuisse. Mihi credite: Spiritus qui scripturas sacras tradidit nobis non eget armis philosophorum ut se defendat. Sapiencia enim nostra fortior est cordis puritate roborata quam armis fulta gentium. David enim arma proiecit: et lapides limpidissimos in peram posuit unquam solo validissimum sine uestibulo interfecit potentissimum gigante qui gloriabatur in virtute sua: qui non erat virtus. Sed ne oio videar multorum opinionibus et magnorum virorum auctoritatibus adducere: aliter respondebo. Duplex inquit philosophia necessaria. Est enim necessaria absolute deum: ut est hominem animal esse: et hoc modo philosophiam dicimus nulli christiano esse necessariam. Est etiam necessaria ex suppositione quod in duas secatur partes. Nam aliquid interdum est adeo necessarium ad aliquem finem consequendum: ut sine eo finis huius non possit. Et hoc etiam modo philosophiam putamus non esse christiano necessariam: nec ad salutem consequendam: nec ad sacram scripturam perdiscendam. Et hoc dico loquendo de philosophia quam per studium et magnam ingeniorum attritionem acquirunt. Nam sine cognitione aliquarum rerum ad philosophiam naturalem principium quod sine magno labore acquiratur ut iam dictum est: huius non potest. Si autem necessarium illud appellaveris sine quo finis quidem huius potest: sed non ita bene et perfecte: non negabo philosophiam christiano fore necessariam: id est utilem: quia si quis sacram Theologiam cum philosophia teneat et in conscientia pura custodiat: perfectior theologus et potentior christi miles dicendus erit: ceteris paribus: quam ille qui solam theologiam possidet: hoc tamen scientes quod theologia absque philosophia in pectore mundo proponenda est theologie cum philosophia in pectore superbo. Illa enim fortius inimicorum iniuriam propulsaret quam ista: quia spiritus est qui vivificat: Caro autem non potest quicquam. Et sciendum est quod quamvis scientia naturalis multum christiane religioni profuerit ad errores condutandos et superbia huius seculi ac sapientum eius retundenda: non minus tamen eadem nocuit. Scia enim per se bona est et utilis per accidens autem mala et noxia. Bona igitur et utilis est ecclesie philosophia per se: et ad fidem confirmandam ac omnes altitudines extollentem.

De sc̄lariū sc̄iarū vtili. xp̄iane religiōi

extollentē se aduersus sc̄ias dei destruendā : admodū ē ne
cessaria : qm̄ xp̄ian⁹ Doctor dū oñdit verā pb̄iaz. Satre
scripture nō mōnō repugnare s̄z magis ei deseruire : sup
bos hui⁹ sc̄i ac inflatos vacuosqz itellect⁹ : i quos eoz pro
pria tela retorquet : pedib⁹ : vt ita dixerī : calcāt : ⁊ eoz
i prudētiā obmutescē facit : garrulitatēqz restrigit : atqz
oues xp̄i agnosqz ac puulos ⁊ vbera sugētes ab eoz rābie
potētissime defendit. Uerū multi hodiernis tpi⁹ q vo
lūt videri legis doctores ac defensores cōuersi sūt iuani
loquz : ⁊ obscuratū ē insipies cor eoz. Dicētes enī se eē
sapientē stulti facti sūt qz relicta sacrarū l̄farū simplici
tate : ad gētilitatē se penit⁹ cōuerterūt. ⁊ adulterantes
verbū dei i pleuerūt chartas sup̄bissimis obscuritatib⁹
vanissimisqz verborū ornatib⁹ ac stulta ap̄d deū sapia pō
paqz i rhetoricorū v̄borū deo odiosa : necnō ⁊ i iūis qd
nib⁹ iexplicabilib⁹ ac iutilib⁹ : q̄mergūt hoīes i iteritū :
audiētesqz subuertūt : ⁊ iuestimētis omīū volētes videri
fidei defēsores : facti sūt populo dei lupi rapaces. Dicūt
enī se pb̄ie opam dare vt meli⁹ sacras scripturas : quas
nūqz leges volūt : itelligāt . meliusqz veritatē dei fidēqz
defendāt. S̄z re vera q̄rūt q̄ sua sūt nō q̄ iesu xp̄i : semp
addiscētes : vt dicit Apo. ⁊ nūqz ad veritatis sc̄iam pue
niētes. Qui dixerūt : ait prop̄ba : Lingua n̄ram magnifi
cābim⁹. Labia n̄ra a nobis sūt. Quis n̄r dñs ē : ⁊ t̄m hic
morib⁹ ierūt vt eccl̄ie platos : ps̄biteros : clericos : Reli
giosos : ac sc̄lares : totūqz ppl̄ xp̄ianū tabescēit. Adeo
et iueterat⁹ ē : vt nō solū gloriētur xp̄iani ⁊ tumentī aīo
de gētiliū litteris extollāt semet ipsos : s̄z qd̄ pei⁹ est : pa
ganorū sc̄ias : q̄ iūanitates sensus sui ambulātes nihil pu
tabāt. Uerū n̄h̄ cēt inflata verborū cōpōitōe ornatū :
nō verent̄ pponere sc̄ie dei : a quo ē oīū sapia : ⁊ q̄ liguas
mutorū apit facitqz disertas. Et multi hodie i tātā īsa
niā blasphemāqz prupunt vt sacras scripturas rugato
naso subsannātes : ita despiciāt ⁊ irrideāt vt earū secta
tores putēt p̄nibilo hūdos. Adeo enīz p̄iceps hui⁹ sc̄i
excecauit eos : vt tanqz mēte capti : cū nihil sc̄iāt : se oīū
rerū sapiāz apphēdīte arbitrent̄. Taceo de multisq̄ cul
tū dei fidēqz ei⁹ abnegarūt : eo q̄ nulla alia rōne sc̄i genio
sos doctosqz videri posse arbitrant̄ nisi deū viuū a quo
⁊ eē ⁊ viuere ⁊ moueri i grati acceperūt blasphemādo vi
tupet. Cōtra quos p̄fecto aliqd̄ dicerē : nisi sc̄irē qbus vi
rib⁹ op⁹ sit vt psuadeat sup̄bis q̄sta sit virt⁹ humilitatis
Quis igit̄ posset aduersus hoz vanissimā loquacitatē ⁊
b

Libet q̄ritus.

Sup̄bissimā stoliditatē admirādisimāq; cecitatē stoma-
 cū cōtinere. Scia itaq; cū p se bona sit: p accē s scā ē ma-
 la. Bona q̄ppe ē bonis: ⁊ mala mal: q; vt dicit Apo. oīa
 mūda mūdis imūdis aut ē ipa mūdissima sūt imūda.
 Sō religiōi xpiane nō expedit scias sclares ita passis ad
 mittere. Expiētia. n. docuit q; nisi caute recipiāt filios
 blaffemos in ecclia generabūt. Oīa inq; apl's mibi licēt
 s; nō oīa expediūt. Quāuis g; pbie secūdu se studiū ipen-
 dere nō sit illicitū: nō expedit tñ oīb; i ea īgeniū pdere.
 felicissimā pfecto putarē remp. xpianā: si retēta pristia
 scripturaꝝ simplicitate quosdā dūtarat p̄bos ac īgenio-
 sos viros eligeret: q; pp hereticos ⁊ v̄s utias eū theologia
 disciplinas has pdiscerēt ceteri v̄o post Grāmatice sciaz
 cū bonis morib; sacras lras docerentur. S; ⁊ si hoc fieri
 nō deēt: Diabolo alia machinamēta s; eā quā sp pseq̄
 scissimā eccliaz. Necesse ē enī: ait dñs: vt veniāt scanda-
 la: ⁊ necesse ē: inq; Apo. h̄ses eē: vt q; p̄bati sūt māifesti-
 fiant. Unusq; g; videat quō caute ambulet: qm̄ dies ma-
 li sūt. Heretici. n. ad hoc studiū eccliam coegerunt atq;
 ad pbiam ipulerunt: quā cū fuisset amplexata: tanquā
 meretrix ancilla multos ei' filios ad sui carnalē concupi-
 scētiā traxit. Alā ⁊ mulieres nōnunq; venenū farine p̄mi-
 scēt: ⁊ i caute ad necādos mūs aliquo i loco recōdūt: ad
 quē paruuli eoz accedētes: ⁊ venenū ignorāter cū farina
 cōmedētes cū myrib; pariter moriunt. De his aut satis
 dem̄ puto. Verū q; me in ecclia declamāte: nōnulli poe-
 te verba ferre nō potuerūt: eo q; s; eā quā super oēs scias
 extollūt eozū disciplinā nimis ardēter videbar inuehi:
 ne hāc partē pro qua p̄cipaliter suscepī hoc onus scribe-
 di p̄termittere videar: singl; ad eā pbie spēm quā poeti
 eē dicūt trāsire tentabo. Et q; tū publice: tū priuate v̄-
 bo ac scripto dicūt: me ex ignorātia discipline illi' cōtra
 eā tā grauit̄ insultare: ostendam; postremo q; ⁊ quasi cu-
 iusue necessitatis aut vtilitatis: p̄sertim i ecclia dei sic
 hēc orū Ars quā tā opere laudāt: vt itelligāt me non ex
 ignorātia s; ex celo dei ⁊ decoris dom; ei' quā dilexi poe-
 tas acriter fortiterq; mordere. Lerte ⁊ nos scolas poeta-
 rū ac metrorū in fructuosas siluas vidim;: ⁊ manū ferule
 subduim;. S; amor dei apuit oculos n̄fos: vt relictis
 siluis dulces pomariorū ecclie fruct; degustemus.

Quart' liber de poetice artis rōne vtilitate ⁊ dāno xpia-
 noꝝ animabus.

R̄ia i arte poetica mibi cōsideranda v̄n. v̄s.
 Obiectū: ysus ⁊ mōus. Quē si subtil; examienē

multos fortasse q se magis poetas eē ianissimo facto glo-
riant iueniē? necdū cognouisse qd artis poetice nomē si-
gnificet. Cū .n. hec disciplina sit ps pbiē. rōnal. opz obiec-
tū ei? eē ptē entis rōnis. Nā cū toti? pbiē rōalis obiectū
sit ens rōis nō possit hoc sic absolute cōsideratū eē alicui?
ptis eiusmōi pbiē obiectū; qz obiectū nō pōt potētīā aut
bitū supare. Ex his aut q i supiorib? dixim? manifestū ē
sill? illū q a pbo vocat. Exēplū: obiectū eē artis poetice:
quēadmodū enthimēa ē obz rhetorice; et inductio ac sill?
probabilis topice et demōstratio libri posterior? analythi-
coz; et sill? simplr libri prior? analythicoz; et sill? sophi-
stic? libri elencoz et enūtiatio libri pierminias; et pdicamē-
tū libri pdicamētoz. De .n. ptes pbiē rōalis quodāmō
scindūt ens rōis; et vnaqz eā ptē sibi vēdicat q ē sibi p-
portionata. Exēplū aut vti pbs testat i priorib? analyti-
cis: ē sill? i quo mediū exremo in eē ondit p id qd ē file
tertio. Opz .n. tertio mediū; et primū sill? euidēt? in eē
vt si volum? ostēdere qm thebanos p phocēses pugnare
malū est. sumēdū ē: qm cōfines pugnare p cōfines malū
ē. Cui? veritatis fides ex similib? erit faciēda. qua facta
sillogism? hoc mō cōponet. Cōfines p cōfines pugnare
malū ē: s; thebanos p phocēses pugnare: ē pfines pugna-
re p cōfines: g thebanos p phocēses pugnare malum est
Poete igit ē docere ex qb? et qualib? exemplū cōstituat: et
qb? mōis et similitudib? ad diuersa gna: et addiuersos stat?
hoiūz cōdictiōesq; negōtioz: hoc sill? vti debeam?. Nā
et cetera ptes pbiē rōnalis hoc idē faciūt circa propriū
obz. Demōstratiua .n. docet ex qb? et qualib? fit dīmōstra-
tio: et topica ex qb? et qualib? fit sill? pabil. Rhetorica
quoq; ex qb? et qualib? fit enthimema: et sic d aliis. Cū enī
oēs ille ptes versent circa ens rōis: qd ē obz i tota pbia
rōnali: nō pnt se vltra ens rōis extendere. Non enī pbia
rōnalis tractat de reb? nālibus: aut moralib? vel diuinis
et qdam ignorāter dicūt: s; solū de sillogismis et de ente
rationis. Cui? limites excedē nō pōt vt facile cognoscūt
i logica et mediocriter instructi. Verū huiusmodi pbiē
per oēs scias currit. Est enī sicut aliarū sciaz instum
et supellex. Unde sicut malleo eodem quis operari pōt in
omnib? metallis: ita et pbia rōnali vti possumus i oibus
scis. finis aut poete ē iducere hoīs ad aliqd virtuosum
p aliquā decētē rēpresentationē: admodū quo fit hoī ab-
hominatio alicui? cibi: si rēpntetur ei sub similitudinē
alicuius abhominabilis. At qm poete propriū est ex par-
ticularibus pcedere: nō quēadmodū dyalectic? q ex oib? b

Disciplina artis
est pars philosophiae

Obiectum eius
est dicere et ex

particularib⁹ p iductionē ostendit ppositū suū: s; solū ex aliq
b⁹: eo qd vt i analyticis priorib⁹ dicit pbs. Exēplū nō ē fi
ent ps ad totū nec sicut totū ad ptē: s; sic ps ad ptem. Et
qm singlia sūt icerta: necesse ē pp debilitatē rōnū: suaruz
ipm iducē aliq; decētes similitudines: 7 diuersis mōis ver
borūq; ornatib⁹ ac lenocis aīos hoīuz ad se trahē ac dlec
tare. Et q; aīa nra i cāticis 7 armoniis yebemēt dlectat
Uñ 7 qdā eā armoniā eē crediderūt: iuenerūt antiq; poe
te modū metroz: pedū: ac nūeroz: vt vl sic aīos hoīum
ad veritatē 7 bonos mores iclinaret. Hic ergo mod⁹ me
tric⁹ 7 armonie vtēdi arte poetica nō ē ei cēntial. Idōt
enī poeta vt i argumēto suo 7 p decētes similitudines discū
rē suū vrsu. Hicemōi. n. pedū ac nūeroz vs⁹ se hz ad artē
poeticā sicut pulcritudo adiunētutē. Uñ q; metroz pe
des facile ludē nouit: si de arte poetica nihil aliū didicit
ita poeta dici pōt sic an⁹ pulcra pt inuenis appllari. Im
possibile ē. n. quēq; q logicā ignorat vere posse eē poetā.
Idōta. n. ē q artē hz poeticā: Nec autē ē cognitio silliq
dī. Exēplū: qd necesse ē ignorari ignorato sillō: q; ipōsi
bile ē scire spēm ignorato gñe. Sillī autē nā nequaq; pōt
sciri sine logica: q; sine logica neminē posse poetā applla
ri manifestū ē. Sigs autē dixerit sufficere logicā nālē: q
qlz bō iclinat ad arguēdū 7 rñdēdū: pōt et dfe poeticā
artē eē nālē: 7 sic nō oportebit libros de arte poetica edē
S; q; hoc demētis ē dicē cū ars poetica sit ps pbic rōna
lis 7 inf artes liberales cōnūerēt: q; 7 si inītiū hēant a na
tura: pfectionē tñ ab hūana inētiōe accepūt. Quicūq; g
de logica 7 arte poetica hoc solū hz qd natura dat: certe
neq; logic⁹ neq; poetica dici pōt nisi forte oēs hoīes mū
di tā vrbānos q; rusticos 7 ipas ē mulieres poetas: ora
trices: 7 logicas appllare voluerim⁹. Itaq; si quis credit
artē poeticā solū docē Dactilos 7 spōdeos: Syllabas lō
gas 7 breues: ornatūq; verborū: magno pfecto errore tñr
Seqret. n. ipaz nī eē scīaz. Nā cū nō sit scīa real: nec rō
nal dici pōt eo qd hec cognitio nō rōnē s; voces 7 scrip
ta dirigit cū ordinē vocū 7 scriptur modū doceat. Letz
scīa ē d icorruptibilib⁹ 7 scīptis. Hicemōi at vboz ac
vrsuū pedūq; ordies s; placitū hoīuz cōstituti sūt. Idōf
sent. n. hoīes hodie hūc ordinē mutare 7 ab hac cōsuetu
dine se ipos alienare: q; nihil aliū ē itegritas locutiōis
nisi aliene cōsuetudis cōsuetio veterū auctate firmata.
Cur enī nō eodē accētu aquas vocem⁹ Maria: quo muliē
vocat Maria: cū eisdē lris nomē vtrūq; scribat: q; pōt
aliā assignat rōez nisi q; sic antiq; voluerūt. Uñ d b⁹ mōi

nam op⁹ nō poss
ni loquā m q; nōrā.

De sc̄lariū sc̄iarū vtili. x̄p̄iane re'igiōi

nō pōt eē sc̄ia: si p̄prie sc̄ie noīe v̄tamur. Nam & nos
hoīes sumus sicut & ip̄i: & p̄tātē imponēdi noīa reb⁹ cis
equalē a deo accepimus. Possū⁹ ḡ & addere & minuire
sicut & illi potuerūt: nā & multa iam mutata sunt. Quis
enī hodie dicit vōstra s: & vult: & itelligere: & alia multa
q̄ ap̄d antiquos erāt v̄sitata. Quidā enī adeo p̄strinxerūt
sc̄e: & carceri antiquorū itellectū p̄p̄iū adeo māciparūt:
vt nedū⁹ eorū cōsuetudinē aliqd p̄ferre nolūt. s; ne velit
qdē dicere qd illi nō dixerūt. Qz enī antiq̄ hoc nomīe vir
tuosus v̄si nō sunt: n̄si quoq; p̄ magno crimine hēnt. si q̄
eo noīe v̄taf: quasi nos nequeam⁹ ip̄onere noīa reb⁹: nec
noua iuenire vocabula ac novos loquēdi mōs. Que enim
rō est ista: q̄ ue virt⁹ argumēti. Antiq̄ nō ita locuti sunt:
ḡ nec nos ita loquamur. Aliḡ ē enī dicere: Antiq̄ hoc mō
locuti sunt: ḡ & nos eodē mō loquamur: aliḡ aut negatīe
arguere. Si enī antiq̄ nō aliqd bonū fecerūt: nunqd nos
illḡ facē debem⁹. Nec hoc dico quasi veliz rēphēdere eos
q̄ morē antiquorū in hac p̄te secunt. Loquēdū ē enī inq̄
p̄bs in topicis vt plures loquunt & sapiēdū vt pauciores.
S; quosdā sc̄iōlos tāgo: q̄ vt dicit Augu. eo magis offen
dunt quo sapiētiores videri volūt: nō rerū sc̄ia qua edi
ficamur: s; verborū: qua nō inflari difficile ē. Cū igitur
de his nō p̄prie sit sc̄ia: hi qui poete dñr solū ista scien
tes ignorātes aut cēntialia Artis poetice p̄fecto falso no
mīe gloriānt. Et fere oēs n̄si tp̄is poete tales sunt. Qui
b̄iō accidit ignorātia q̄dā crassa: vt estimēt poeticā ar
tē oīnz sc̄iarū eē dignissimā: q̄busdā ineptissimis & pue
rilib⁹ argumētis suffulti. Aut enī poetas d reb⁹ diuinis
& nālīb⁹ & moralib⁹ p̄ tractare: qz de his carmina cudūt:
& ī sue opinionis robur p̄phetas ī mediū adducūt: qz dī
uina versib⁹ cātauerūt. Cōfirmātes etiā hoc idē potissi
mū ex eo qd scriptura mēthaphoris & similitudinib⁹ v̄tit:
quēadmodū & ars poetica: quo inquit euidenter apparet
īp̄am nihil aliḡ eē q̄ theologiā. S; certe si hec vera sunt
oēs sc̄ia s̄ oportebit in vnū cōfūdere & Chaos anaxagore
reuocare. Hoc & enī modo Ars oratoria erit sc̄ia diuina
qz de diuinis Oratores sepissime tractant: & maxie logi
ca erit theologia: qz per totū sacre scripture contextum
subintrādo p̄egreditur. Grāmatica quoq; erit oīs sc̄ia
qz omnia sc̄iētiarū genera cōplectit. Cū ergo hoc sit con
fundere sc̄ias & ad modū oīa pturbare: Sciant poete qz
sc̄ia rōnalis pōt dupliciter considerari. Vno mō vt docēs
ē. i. vt est sc̄iētia de ente rōnis & de sillogisimīs tractās:

b iiii.

Liber quartus.

alio modo ut instrumentum seu aliarum scientiarum ornamentum. In quantum
 vñ alie scie ad suam utilitatem eam convertunt. Primo igitur modo
 est scientia ab aliis distincta. Scie enim distinguuntur per obie-
 cta et habent partes suas formales distinctas: ut superius dixi-
 mus. Cum igitur Artis poetice obiectum formale sit sillogis-
 mus quod vocatur exemplum: per ipsum distinguitur ab omnibus aliis
 sciis tam divinis quam humanis et tam rationalibus quam realibus.
 Unde nec est divina scientia nec realis: sed rationalis tantum et infi-
 ma inter omnes scientias speculativas: ut patet ex his quae superius dixi-
 mus de omnium scientiarum dignitate tractantes. Secundo vero modo
 considerata scientia rationalis non est scientia: sed scientiarum instrumentum
 et quidam sciendi modus: et hoc modo comparatur ad alias scientias si-
 cut malleus vel lima aurificis ad aurum et argentum: et sicut
 servus ad dominum suum: vel etiam sicut ferta et corone ad templum.
 Numquid ergo quae lima vel malleus tangit et ornat ac illustrat
 aurum et argentum dicemus limam esse aurum: aut malleum argenti-
 um? Numquid servus dominus dici debet: quia in eadem domo cum domino
 comedit et bibit serviens ei. Numquid ferta et corone sunt tem-
 plum dei: quia templum dei ornant. Scientia enim divina est illa cuius
 obiectum est deus: non illa cuius obiectum est exemplum. Scientia divina
 non tractat de illis: nec de his quae a ratione humana fabrican-
 tur: sed de deo quae cuncta creavit. Scientia denique divina non est
 de ente rationis: sed de ente reali imo de causa entis realis: si tamen
 et causa dici potest. Non enim facile possumus nomen invenire quo
 tanta maiestas quae nominari. Prophe igitur divina versibus descri-
 pserunt: non propter hoc veteres Arte poetica: quia ut iam dictum
 est: cognitio quae de carminum compositione nobis tradita est: non
 est ars poetica: nec adeam pertinet nisi per accidens. Et si in tali
 versuum descriptione vñ sunt arte poetica: hoc fecerunt ad
 allucinandum animos hominum infirmos tanquam instros: aut ancilla
 sua ea veteres: iuxta illud quod scriptum est de sapia. Misit an-
 cillas suas vocare ad arcem et ad menia civitatis. Nec tamen
 prophe vñ sunt versibus virgilianis aut Ovidianis: sed his
 quos non vana hominum superstitione et dyabolica instigatio
 ad colenda ydola invenit: sed spiritus sanctus qui vult hominem de se
 ipso humilia non alta sentire. Inter versus enim poetarum
 gentiliū: et prophetarum nostrorum infinita distantia est. In illis enim
 magnus dyaboli laqueus absconditus est. Sicut enim dyabolus
 ad sui cultum et superstitionem hominum nutriendam ea carmina do-
 cuit: ita et in eis superbissimam vanitatem inanisque glorie intol-
 lerabile fetorem reliquit. Unde dominus non est passus laudes suas
 his versibus ab aliquo prophetarum suorum de cantari. Et quamvis
 quidam catholici zelo dei ducti ad contumendam quorum

daꝝ vaniſſimorū poetarū arrogantia: qui chriſtianos &
ignorātia eloquētie arguebant. Euāgelia et quāſdā alias
ſcripturas veteris inſtrumēti verſibꝫ ſcripſerint: Deus
tū noluit eas multū in eccleſia ſua extollere. Unde nec le
gunt niſi ratiſſime nec apud chriſtianos ī magno pretio
hēntur: quia eloquētia huius ſeculi ſicut a paganis ortū
hūit ita eſt plena paganorū vanitate. Nichil enī hꝫ humi
litate: q̄ ē oīꝫ virtutū fundamētū. Cuiꝫ ſignū manife
ſtiſſimū eſt: qꝫ Poeta cū nec dū carmina ſua ad finē p̄r
duxerit: ī publicū ea p̄ducit: omnibꝫ quibus poteſt oſten
dit: ore proprio laudat: ab aliis laudes expectat: animo
tūmet: in laudibus delectatur ac paſcitur: omnibus doc
tiorē ſe eſſe audire geſtit et ſiquis ad eum caſus adgenerit
ſtatim cogitatum ſermonē incidere quo poſſit ei ſua car
mina prodere: et nōnunqꝫ impudēter ea oculis amicorū
ingerit: tanta eſt in eo inanis glorie cupido. At prophe
tarum carmina ſicut a ſpiritu ſancto inuenta ſunt: ita et
ſapientiam et amorē diuinū: ſanctamqꝫ redolent humili
tatem. Non enim magnum ſtudium verbis cōponendis
ſꝫ veritati dicēde adhibuerūt. Et catholicī doctores ſcri
pturarūqꝫ ſtudioſi qui a ſpiritu ſcō intus illuſtrant: nō
verborū cōpōnē ſꝫ abſcōditā eternā veritatē mirandaqꝫ
miſteria inueſtigare conāt. Quāqꝫ enī ſacra ſcriptura:
vt ī libro de doctria xpīana p̄bat Auguſtinꝫ: ſit eloq̄ntiſ
ſima vt pote a deo ſcripta q̄ ſua miſteria enarrauit eo mō
quo nullꝫ melior pōt iueniri: tū nō derinet aīos ſpū ple
nos in cortice littere: ſꝫ ſtatim ad medullas eos trahit:
et paſcit ac nutrit mirabiliſſimo quodā mō mētes a trena
vanitate purgatas. Si enī eloquētia iuenta ē ad inclinā
dum hominū aīos firmandosqꝫ in bonis moribus: illa
merito faciūdia p̄ſtat et oībꝫ aīponēda ē tanqꝫ oīꝫ potē
tiſſima: q̄ ſtatim aīos inclināt ad bene beateqꝫ viuendū
ſtatimqꝫ oculos aperit vt intuantur amentqꝫ eterna: nec
vnqꝫ relinquit in cortice littere: ſꝫ ad finē intentum for
titer perducit. Nec eſt autē ſanctarū ſcripturarū eloq̄n
tia: iuxta illud dñi in yſaia. Verbū meū nō reuertē ad
me vacuū: ſꝫ faciet quēcunqꝫ volui: et p̄ſpabi in his ad
q̄ miſi illud. Eloq̄ntia enī ſecularis paſcit aures: et raro
vl nūqꝫ ad finē itētū p̄ducit. Uū et ipi p̄fes eloquentie:
q̄ cōtra vitia luculēter ſcripſerūt: et virtutes ſūmo ſtudio
ac faciūdia ſuauiſſima laudauerūt: efficaciffimeqꝫ porā
tes verborū lenociniis aures populī demulſerunt: nec
alios: nec ſe ipſos vnqꝫ ita p̄ſuaſos fliq̄rūt: vt vitis carē

Liber q̄rus.

potuerint. Quia enim verba plena erant ambitiosissima vanitate in non poterant prestare quod ipsa non habebant. Nostrum autem oratores scripturarum facundia pleni brevissimo tempore: non cum magna difficultate: totum orbem eis repugnantem et contradicentem: eorumque inopiam ac doctrinam detestantem: irridentem: crudeliterque persequentes: ac in manifestissime discipulos eorum innumerabiles occidentem: Christo domino eiusque doctrinam subegerunt. Quid ergo prodest illa eloquentia: quae nunquam ad finem intentum potest pervenire. Quid prodest navis picta et stris ornata: si semper fluctibus maris iactetur: et nunquam ad portum hominem perducit. Quid autem proderit si a portu semper magis elongatur. Ita profecto secularis eloquentiae fastus magis christiana nos a felicitate remouet quam propinquos faciat. Sed durum multis est hoc verbum nec possunt audire: quia non omnes capiunt verbum hoc: sed quibus datum est. Beatus homo quem tu erudieris domine: et de lege tua docueris eum. Scio autem multos mihi opponere Hieronymum: Augustinum: Ambrosium: aliosque excellenter viros fidei christiane defensores: qui in scripturis sacris exponendis magna usi sunt eloquentia et gradus generis dicendi. Ad quos primum respondeo: me non dancare sciam rhetoricas aut doctores artis quam laudavi superius: et inter partes publicae rationis connumeravi: nec etiam ornatum linguae cultumque eloquentiae: sed vanissimam in his poetarum elationem quae se oia scire arbitrantur cum nihil sciunt: et cum non habeant nisi dactili et spondei numero: usque cognitionem: quam probauimus non esse sciam: et gloriantur se omnes habere scientias: cum nec ipsam quam putant se habere poeticam sciam teneant. Respondebo etiam viros illos sanctissimos priusque scripturarum mel suauissimum degustassent seculares litteras didicisse: nec tamen eas ad seruitium christi conuertisse cum ea pompa verborum et seculi vanitate quas didicerunt. Manifestum est enim eos stilum temperasse postea quam a spiritu sancto edocti fuerunt: quo tempore eis maior cure fuit veritas rebus quam integritas verborum. Respondebo itaque ipsos quos pro vestra defensione in medium dixistis. O poete acriter duriusque contra vestram vanitatem pugnare quam ego. Legite Hieronymum: ut de reliquis taceam: quia prisca praeteritis redolent eloquentia: et inuenietis in plerisque libris eius quam acriter mordeat vanam superbiamque seculi et eloquentiam et sapientiam legant amatores fabularum quod scripserit ad Damasum Papam. Nonne per filiquas porcorum: quibus ille indignus luxuriosusque filius non poterat ventrem suum saturare: interpretatus est carmina poetarum rhetoricorumque pompas verborum et ceteras vanas huius seculi artes: de quibus

De poe. artis rōne vtili. 70. Ino xp̄ia. aīab⁹

luxuriosi vanissimiq; homines quātūcūq; cōmederint saturari nō possunt. Quin inter alia dicit. Nōne vobis videt in vanitate sensus 7 obscuritate mētis īgredi q die b⁹ ac noctib⁹ in Dialectica arte torquet: qui p̄physicus per scrutator oculos trāscelū leuat: 7 vltra profundū terra rū 7 abyssi: in quodā inane demergit: qui gambū fruct 7 tantā metrorū siluam in suo studiosus corde distinguit 7 cōgerit. Et ad P̄damachū. Ecclesiastica interpretatio ē si hēat eloquētie venustatē: dissimulare eā debet 7 fugere: vt nō ociosis phylsophorū scolis: paucisq; discipul sed vnīuerso loquat hominum generi. Rūdebo 7 quarto me nō damnaturū hui⁹ seculi eloquentes 7 sapientes: si Hieronymū 7 Augustinū ceterosq; quos pro sua d̄fensio ne nobis opponūt: in oīb⁹ imitent. Viuite P̄docte 7 oratores ac P̄phylsophi sicut ip̄i vixerunt: 7 uestrā sapiētiā lingūq; nitore Christo Domino cōsecrate: 7 digitum suppona ori meo. Abraam plures habuit v̄rores. Jacob quoq; duas matrimonio sibi coniunxit sorores 7 earum ancillas. hoc multis placet: hoc volunt imitari: hoc in excusationē sui peccati p̄ferunt. Sed Abraae fidem 7 castitatē ac opera nō attendunt: Jacob simplicitatem 7 sanctimoniam nō respiciūt: Opus corū qd magis delectat imitari gestiūt: reliqua vero opera phorrescunt. Et tamē opus illd quod carnale videbat: castitatem non fugabat. Tu aut nō tale op⁹ diligis s; operis voluptatē: 7 cū luxuriam sequaris op⁹ castum in operimētum tuum summis. Nōnulli etiā in excusationē sui erroris Apostolum Paulū adducūt: qz versus P̄doctarū nōnunq; scribendo ac p̄dicādo nō abhorruit. Quibus respondemus. Apostolum Paulū ita raro 7 ita breuiter hoc fecisse: vt nullus debeat hoc testimoniū in suā d̄fensionē adducere. Non enī vitium eē putamus si quis Apostolice v̄ite imitator etiā in publico diuinoq; sermone: vel mediū: vel vnū versum dūtaxat pro aliqua vtilitate: nō pro sui ostentatiōe i mediū protulerit. Hoc propterea dico qz quosdāz mihi p̄dicatores obiciunt q in publica cōcione versus tā vulgares qz latinos d̄missis euāgēliis populo p̄dicant: quos profecto defendere nec debeo nec possum. Non enīz hos verbī Dei p̄cones s; P̄doctas vel gentiliū oratores appellauerim. Unde 7 tales etiam fructus faciunt: qualia verba proferunt. O. Magnus fruct⁹ animarum Aures populi delectare: Laudes Christi ad se trahere: phylsophos ore rotūdo allegare: poetaz carmīa yana

Liber q̄rtus.

modulatiōe cātare: Christi euāgelia vel dimittere vel i
 terrupte pferre: ⁊ paganorū supbā stultāq; sapiam: quē
 suos dānauit auctores: populū docē ab Aplo igit: vt vi
 deo: nihil aliū discere potuerūt nisi qd̄ ip̄e de poetis bre
 uissime ac rarissime: velocissimoq; trāsitu prulit. Quē
 si adeo imitari cupiūt: vt dicūt: mores Apli ⁊ xp̄i amorē
 ac in p̄dicatiōe feruorē sequātur: ⁊ si post hoc trāsēnter
 ⁊ raro versuz ymū interrupte allegauerūt egdē nō rep̄hē
 dā. ¶ Poete itē pbare contendentes Artē poeticam sacre
 scripture eē eq̄perādā adhuc nobis opponūt: q̄ illa quē
 admodū ⁊ hec sensus hēat allegoricos nō intelligentes q̄
 loquunt: neq; sensuū differētiās p̄siderātes. Cum enim
 quotidie i significatiōib; vocū p̄discēdis laboriosissime
 versent nōduz didicerūt qd̄ sensus litteralis qd̄ ue spūa
 lis seu allegoricus significet. Intelligāt igit poete q̄ suā
 artem sacre scripture equipare: ne dicā p̄ponere: p̄esu
 mūt nullā sciām p̄ter diuinā sensum habere allegoricū
 ⁊ spūalem. Litteralē q̄ppe sensum dicimus nō illū quē
 sonāt voces ⁊ littere vt ipi poete grāmaticiq; credūt: s;̄
 illum quē Auctor per illas voces ⁊ l̄rs principaliter intē
 dit. Vnde in parabolis euāgelicis sensus l̄falis nō ē ille
 quē voces grāmatice sonāt. s;̄ quē Dñs Iesus p̄ illas vo
 ces intēdit exprimere. Nā p̄ voces significat aliqd̄ pp̄rie
 ⁊ aliqd̄ figuratiue: nec ē sensus l̄falis ip̄a figura: s;̄ id qd̄
 p̄ ip̄am ē figuratū. Nō enī cū scriptura noiāt brachium
 dei. v;̄ cū dicit. fecit potētiā i brachio suo l̄falis sensus
 ē in deo eē mēbrū huiusmōi corporale. Alioqn̄ sensus lit
 teralis: q̄ ē ceterorū sensuū fundamētū mēdaciū cōtinēt.
 S;̄ l̄falis sensus ē id qd̄ p̄ hoc mēbrū significat. i. virtus
 dei opatua. vt itelligat fecisse potētiā in virtute sua: q̄
 xp̄s ē sm̄ Aplz dicētē xp̄m eē dei virtutē ⁊ Dei sapiāz. ⁊
 filz dicim⁹ de ceteris pabolis. Spūalis aut̄ sensus acci
 pit ex hoc q̄ res cursuz suū pagētes signat aliqd̄ aliū qd̄ p̄
 sensuz spūalem accipit. Vnde tria ad sensum spūalē exi
 gunt. ¶ Prīmū ē historia vt. v;̄ p̄ verba p̄lata aliquā hy
 storia nō fabulā seu fictionē enarret scriptū. Quā qd̄em
 historia dicim⁹ ad sensuz l̄falē p̄tinere: quē sensus spūa
 lis tanq; fundamētū p̄supponit. Scdm̄ ē p̄ illā historiā
 significatio alteri⁹ rei q̄ scā vel p̄s vel futura ē. Tertiū
 ē q̄ illa historia ad hoc significādū fuerit ⁊ p̄uisa ⁊ ordi
 nata ⁊ scā ne si aliter dixerim⁹: cū Theodoro dānemur
 q̄ allegorias de xp̄o ⁊ ecclia negauit ex cursu rex̄ gestorū
 ⁊ q̄is ⁊ noui testi eē significatas. S;̄ aplos ⁊ alios catho

De poe. artis rō. vti. 7 dāno xpīa. aīa.

licos doctores asseruit eas post xpi 7 ecclie gesta iuenisse
Ad aut historias id significasse. In cuiusdā dānationē
incurrūt e nostris nōnulli q̄ historias Romanorū aliorū
rūq̄ gētiliū allegorizare conātur putātes eo mō eas alle
gorias hēre quēadmodū hēnt scē scripture nō intelligen
tes historias illas ad hoc significādū minie fuisse ordi
tas. Sic enim ordinare res i cursu suo vt ex eis talis sen
sus capi possit solius dei est: qui sua puidētia res dispo
nit eo mō 7 tēpore 7 noībus atq̄ p hoīes illos quibus scit
sue significatiōi posse cōgruere. Ad enī pōt aliqua crea
tura mūdi i fallibili cursu ordinare vitas hoīum 7 loca
noīap̄ eoꝝ 7 bella 7 regna 7 cetera gesta ad aliq̄ pterita
7 futura vel ēt p̄sentia significāda: cū solus Deus futu
ra cognoscat 7 sola sua puidētia sit quā nulla res subter
fugere pōt. Hoīes vero nec futura cōtingētia cognoscūt
nec eorū puidētie hoīum gesta ita subdunt: qm̄ multipli
citer eorū cōsilia conatusq̄ i pediri atq̄ frustrari possint
q̄dcirco rerū ab ip̄is dispositarū enētus fere semp vel in
uētum diffuerēt: vel in cōtrariū verterent. Nulla ergo
scientia pter sacrā scripturā pprie 7 vere sensum habet
spūalem. Quia sensus methaphorarū poeticarū est litte
ralis tātū sicut 7 sensus parabolarū euāgeliorū nostrorū
Et quibus tñ methaphoris q̄dē poete adhuc ptra nos in
surgūt. Sacras scripturas dicētes ex omni parte meta
phoris 7 similitudinibus poeticis eē refertas: 7 per hoc
probare conant̄ poeticā artem nihil aliud esse q̄ Theolo
giam. Uerū quā magn⁹ error sit infimā sciētiarum: sup
mam facere 7 lutū Aurū opinari: q̄ pōt diuidet. Aliud
est enī methaphoris vti pp necessitatē 7 rerū magnitudi
nē. Aliud vero pp delectationē 7 veritatis debilitatem.
Theolog⁹ enī cū de his loquat̄ q̄ oīū intellectū capacita
tē excedūt: cogit sub similitudinib⁹ rerū domesticarū ea tradē
q̄ null⁹ posset ea ip̄a nuda i suo splendore cōprehēdere.
Ad enī: vt inqt Dionisi⁹: possibile ē aliis nobis lucere di
uinū radiū nisi varietate Sacrorū velaminū: q̄b⁹ i firm⁹
noster aīus sursus manu ducat: circūuelatū. Poeta vēo
similitudinib⁹ vti p̄ suarū rerū debilitatē. Nisi enī metha
phoris sua argumēta velaret: tāta ē eorū debilitas: q̄ ip
soꝝ conat⁹ oīo frustraret. Nā cū a singlib⁹ pcedat: q̄ i fi
nitis mōis variari p̄nt: vel nullā vel modicā estiatiōē
dere quā itēdit pbat generaret: si nuda argumēta ppone
ret. Preterea cū intellect⁹ nō maxime veritate pascatur: 7
poetica ars ad eā demonstrādā debilissime se hēat: si simi
tudines 7 verborū ornat⁹ ei ēt decēt: null⁹ appē poetas

Liber q̄rtus.

audiret: q̄: nec veritate aīos pascere: nec aliquibus lenec-
 nis delectaret. Ad q̄ cad rōne theolog⁹ qua poeta metha-
 phoris vtit. Quib⁹ tñ ēt si cadē rōne vteret: nō hac d cā
 poetarū ars eēt Theologia: q̄: methaphore n̄ ptinēt ad
 eēntiā scie: s̄: poti⁹ ad ornatū. Nā p̄ato fef. i oib⁹ libris
 suis metaphoris vtit. Ad tñ pbia platonis ē ars poetica
 Ornamēta enī tēplorū ⁊ ferta atq; corone pnt ⁊ p̄cipū
 ⁊ ciuiū domos exornare sicut ⁊ tēpla. Ceterū scriptura.
 Noui ⁊ veteris testi s̄ilitudib⁹ vtit longe diuersis a meta-
 phoris poetarū. Aut enī historias plenā veritatē cōtinē-
 tes: aut parabolas decētissimas plenas honestate verbo-
 rū pponit. Poete vero: iuxta puerbiū: mēdaces sunt: ⁊
 ⁊ i oibus fere fere mēdacia fingūt: fabulasq; tā de Diis
 q̄ de hoīb⁹ narrāt: q̄ libidinib⁹ ⁊ stultissimis ac nephan-
 dissimis Deoz hoīumq; cōmixtiōib⁹ plene sunt. In qb⁹
 qdē mēdaciis ⁊ puēilib⁹ ludis ac scelestissimis libidino-
 sissimisq; Diis aīos adolescētuloz teneros nutriūt: im-
 plentq; intellect⁹ eoz puros ac nudos primū falsitatib⁹:
 deinde ydolatraz spurcitia nephādaq; supstitiōe. Car-
 nē quoq; eoz q̄ semp ad malū p̄ona ē vehemētī⁹ ad libi-
 dines icēdūt: ignē igni addētes: ⁊ totū hoīez idest aīaz
 ⁊ eoz p̄seruitutē dyaboli subingātes. q̄: Ut dicit yfido-
 rus: phibet xpianis legere figmēta poetaz: q̄: p oblecta-
 mēta fabulaz nimīū mētē excitāt ad icētina libidinu⁹.
 Ad enī t̄pura solū offerēdo demonib⁹ imolat: s̄: ēt eoz
 dicta libētī⁹ capiēdo. Religiōi itaq; xpiane quātū p̄fit
 ac p̄ fuerit ars poetica iā glib⁹ ex his q̄ dixim⁹ cognoscē
 facile pōt. Sciam enī ipam penit⁹ nullius esse vtilitatis
 ego qdē nō dico: q̄: oīs scia bona ē ⁊ aliqd p̄fectionis con-
 fert intellectui. Uerū quātū ad itelligētiā scripturarum
 sacrarū ptinet: nō multū vtilis ē. Pōt enī xpian⁹ carū
 cognitionē sibi p̄fecte vēdicare sine hui⁹ artis cognitiōe:
 prout in libris poetarū aut p̄borū tradit: eo qd scriptu-
 re exemplis ⁊ s̄ilitudibus plene sufficiēter docēt ea que
 admodū arguēdi poetarū ptinēt. Siq; tamē ipaz artes
 poeticā b̄fet idest ea q̄ ad artis sciaz ptinēt: nō n̄bil sibi
 prodesse. Adod⁹ autē artis quē nūc n̄i poete seruāt ⁊ gē-
 tiles seruauerūt: hoc ē metrozū ac fablarū laudūq; Deo-
 rū vsus: adolescētib⁹ pestis ē p̄nitiosissima. Et certe ad
 hoc p̄bādū laborarē: nisi sole clari⁹ appareret. Expiētia
 enim ipa rerum magistra ita nostris oculis mala que ex
 peruerso vsu poetice artis eueniunt manifestat: vt non
 oporteat improbatione sudare. Contra hoc poetarum,

Gen^o Plato legē ferēdā cēsuit: quā nū xp̄iani hodie nec
 ītelligere nec seruare volūt: vt in die iudicii surgat. Pla
 to: et īfidelis hō xp̄ianorū capita cōdēnet. Ait enī ferē
 dā cēsūadāq; legē vt poete de ciuitatib⁹ pellant: q; oīa
 et exēplo et auctoritate falsoz. nephādisimozq; Deoz ac
 turpissimoz versuz pūritu titillatidēq; deuastantes:
 libidinib⁹ ignominiosissimis replerūt. Quid igit facī
 unt. Principes nri. Cur hec mala dissimulat. Cur legē
 nō ferūt: vt nō solū tales poete ciuitatib⁹ expellant: s; et
 libri eoz aliorūq; veterū q de arte amādi: de meretrici
 lis: de idolis ac de demonū spurcissimā neq;ssimāq; sup
 stitiōe editi fuerūt igne ysq; ad puluerē psumant. Adul
 tū enī pdeset ciuitatib⁹: si libris paganorū q deoz falso
 rū laudes: iprobos mores: ac ignominiosa flagitia cōri
 nēt: igni traditis: ceteris vero q veritates speculatiue
 practiceq; pbie docēt ab adolescētulorū ocul⁹ subtractis
 catholicorū virozū pueri lac primū sugerēt: et doctrina
 xp̄i eorū īgenia tenellā ante oīa īprimerent. Q; vt dicit
 pbs. nō ē parū. In principio adolescētes sic vel sic assuesce
 re: īmo mltū: īmo totū. Principiū enī ē plusq; dimidiū
 toti⁹: hoc firmi⁹ attestāte sēptura: qait. Adolescēs iux
 ta viā suā: et cū senuerit nō recedet ab ea. Nā post veri
 tatis cognitionē: pboz falsitates facili⁹ apphēdere ac ī
 pugnare possent: dicēte pbo. Cognitio veritatis est solu
 tio dubitatorū. Nō enī religio nra caret doctissimis et e
 loquētissimis viris: vt īdigeam⁹ paganorū disciplina.
 Et siqs dicat eos nō tāta pollere eloquētia quāta. Ad. scī
 ceroz Demosthenes et Eschinus et alii multi: ego meli⁹
 puto xp̄ianos morib⁹ ornatos miori fulgere eloquētia: q;
 pp eloquētiā xp̄i nomē pdere. Et tū post disciplinā in li
 bris nostrorū acq;sitā possent sine piculo anime ad libros
 pborū gentiliūq; transire. Adodūs itaq; artis poetice q
 nūc fere ab oībus seruat xp̄iano ē fugiēd⁹: et maxime ab
 adolescētulorū animis tenellis ē remouēd⁹. Uerū qdā
 nō amatoria: nō laudes idolorū: nō turpia: s; viroz for
 tū gesta atq; moralia versib⁹ descripserūt: et bene vli sūt
 arte poetica et mō ei⁹. Nos igit dānare nec possuz nec de
 beo. Utrū tamē iporū libri sint vtilēs religiōi nre discu
 tiēdū ē. Et qdē posset aliqb⁹ videri eos nō solū vtilēs
 esse: s; maxime necessarios ad adolescētulorū aīos alio
 rūq; viroz ad bonos mores excitandos. S; si quis hoc
 recte consideret: et scdm regulā fidei ac spiritus scī doe
 trinā subtiliter ab omni passione alienus examinare vo
 luerit: īueniet quorūdā huius generis poemata religiōi

Liber quartus.

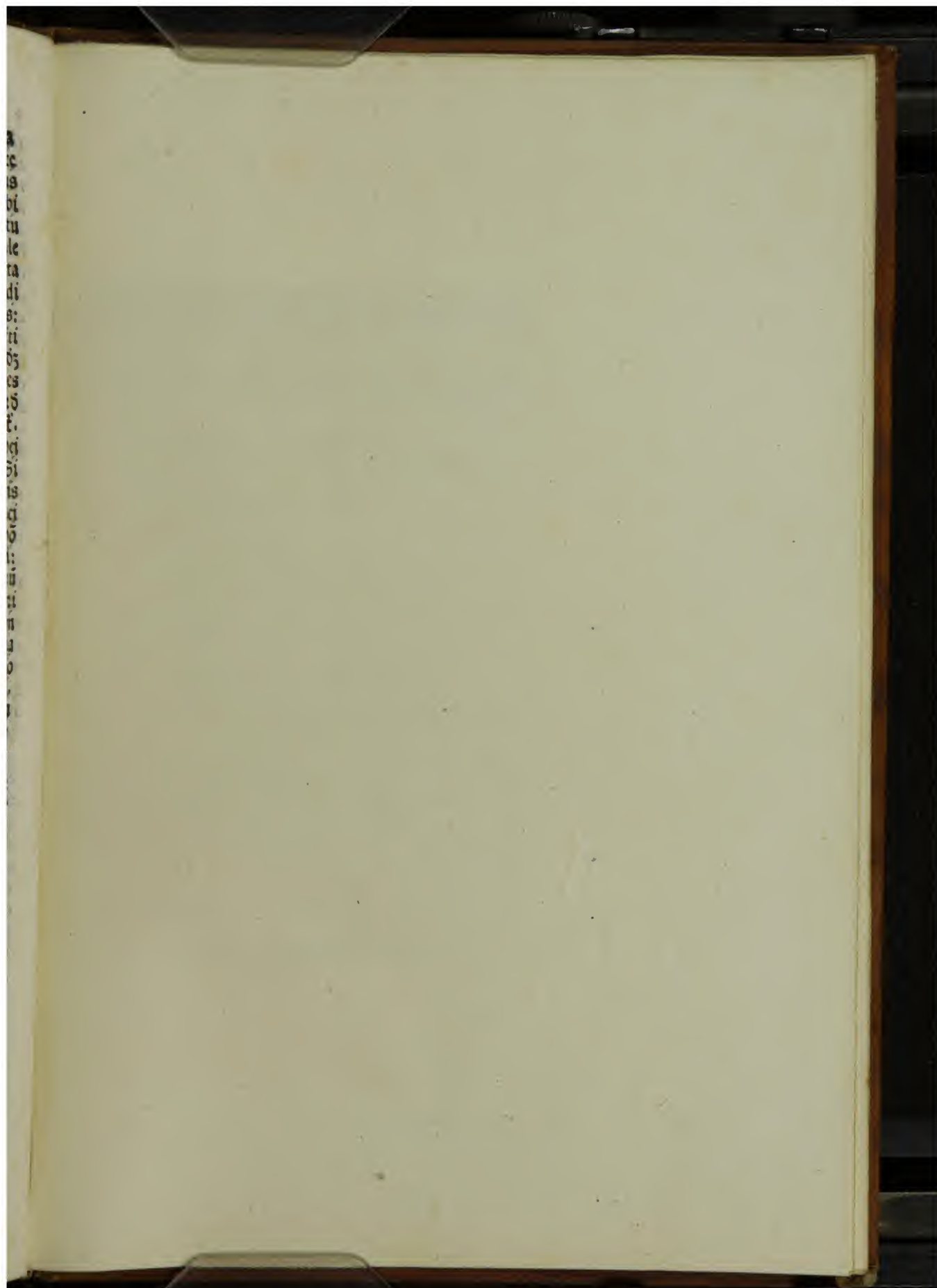
noſtre magno eſſe dedecori: quorū dā vero proſus erigunt
utilitatis. Nam aliqui poetarū q nōdum de diuinis loq
didicerunt: ſi qñ Chriſtū eiusqz virginē matrē i ſuis car
minibus laudare velint: ore turpiſſimo atqz ſetuleſtiſſio
blaſſemant. Neſciētes enī ſcripturas Dei qz virtutem:
ſub nomīe ſpurciſſimi libidinoſiſſimiqz iouis ⁊ aliorum
falſorū deorū: impudicarūqz deorū atqz nympharum:
ōīpotentē Deū ⁊ ineffabilē creatorē noſtrū: quē nomīa
re minime licet niſi ſicut in ſcripturis ipſe ſuis nos doce
re dignat⁹ eſt: ⁊ caſtiſſimā genitricē eius ſpūs qz beatos ⁊
electorū aīas laudare ſimulātes: ſeptiſſimis atqz nephā
diſſimis noībus vituperant. Et quāuis recte verba eorū
interpretari poſſint: ſciant tamē Deo ⁊ ſcis eius huiuſce
modi pconia ſub tā indignis noībus nullo mō placere.
Scriptū eſt enim in Oſea ppheta. Nō vocabit me vltra
Baalim Quod interpretat⁹ Superior. Ubi dicit Gloſa
Quāuis de Deo recte baalim dici poſſit: ppter ſimilitu
dinē tamē noīſ idoli cauēri debet. Deus enī q eſt ſup oē
nomē: laudari nō debet niſi p noīa que in ſcripturis ſan
ctis ⁊ doctrina ecclīe ſunt vſitata. Nā ⁊ Auguſtin⁹ in. x.
libro de ciuitate dei ſic inq. Liberis vēbis loquūtur pbi
nec in rebus ad itelligendū difficillimis offeſſione reli
gioſarū aurīū ptimeſcunt. Nobis autē ad certam regu
lā loq ſas eſt: ne verborū licētia etiā de reb⁹ que ipſis ſigni
ficant ipſā ſignat opinione. Morū igit⁹ poetarū opera
nō diuina nō moralia: ſz animalia: qn potius dyabolica
appellauerim. Aliorū vero q recte deū ⁊ ſāctos nomīan
tes laudes noſtre religioīs deſcripſerūt: vel nulli⁹ vel exi
gue utilitatis in eccleſia eſſe facile demōſtrare poſſumus
Et enī littera occidit. Spūs autē viuificat: Chriſtian⁹
debz omī ſtudio relicta carnali ſenſibiliqz delectatione:
quātū pōt ad ſpūm trahere ſe ipm. Nec autē carmina ad
ſenſū ⁊ ad aurīū pruritū trahūt hominē: a ſpū reuocā
tes. Cui⁹ rei ſignū eſt: quia ⁊ ipī auctores ſi veritatem ne
gare noluerint. Quā etiā ſi ore negabunt multis tamē
maniſeſtiſſimis inditiis oſtēdent: magis laudari de or
natu ⁊ carminū curſu ac vocabulorū integritate geſtiūt
qz de diſciplina morum deſcripta. Nam ⁊ maiori eis cu
re eſt integritas locutionis qz doctrine: nec poſſunt in
anis glorie vitare peccatū: imo nec abſcondere. Uidebis
enim eos cum eorū carmina vel legunt vel laudant ap
plaudere: nec poſſe ſecōtinere: qn ⁊ ipī os propriū ad
ſuas laudes extendant: ⁊ ſcribentes nonnunqz p inanī

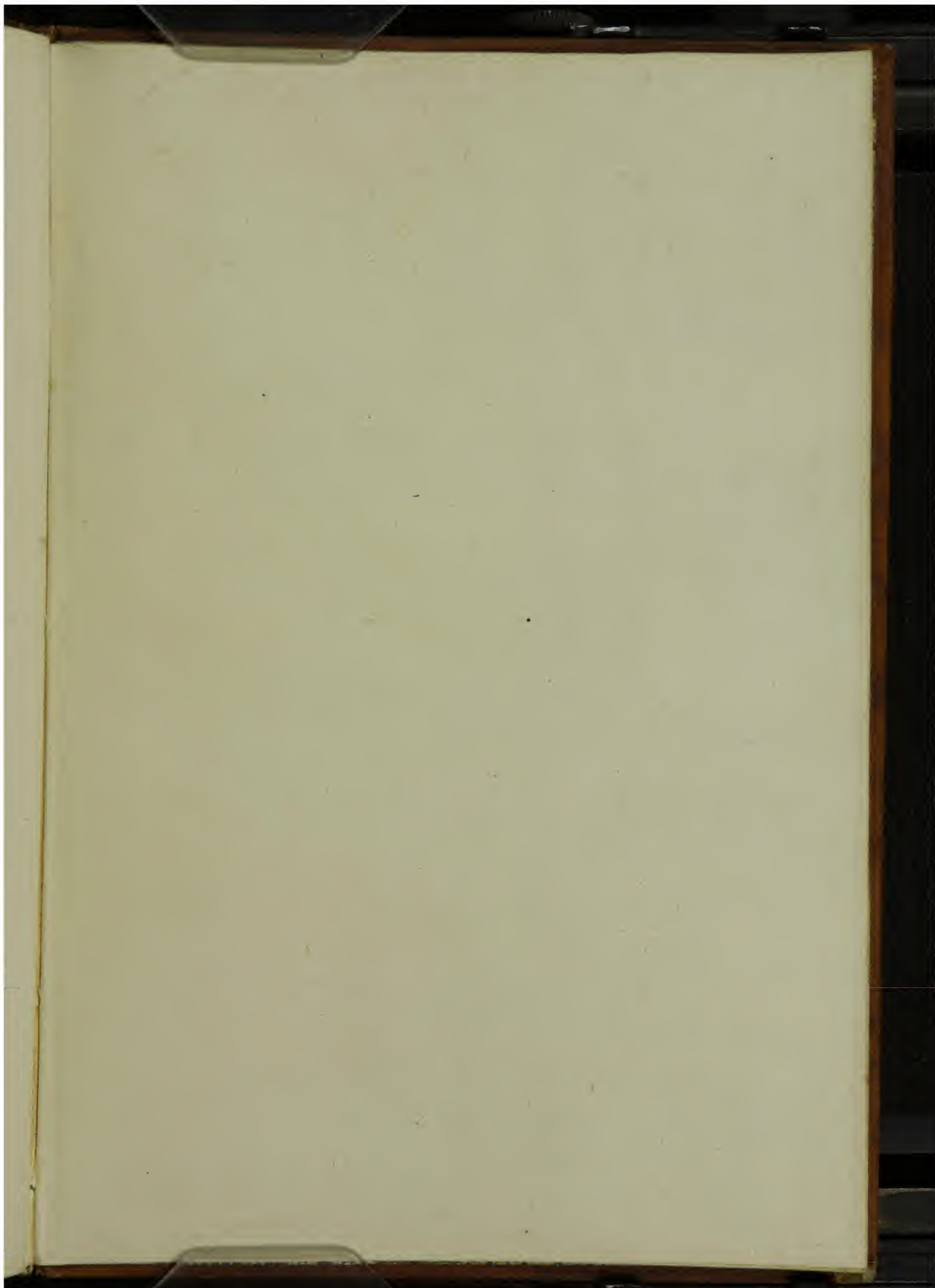
De poe. artis rō. vti. 7 dāno xpīa. aīa.

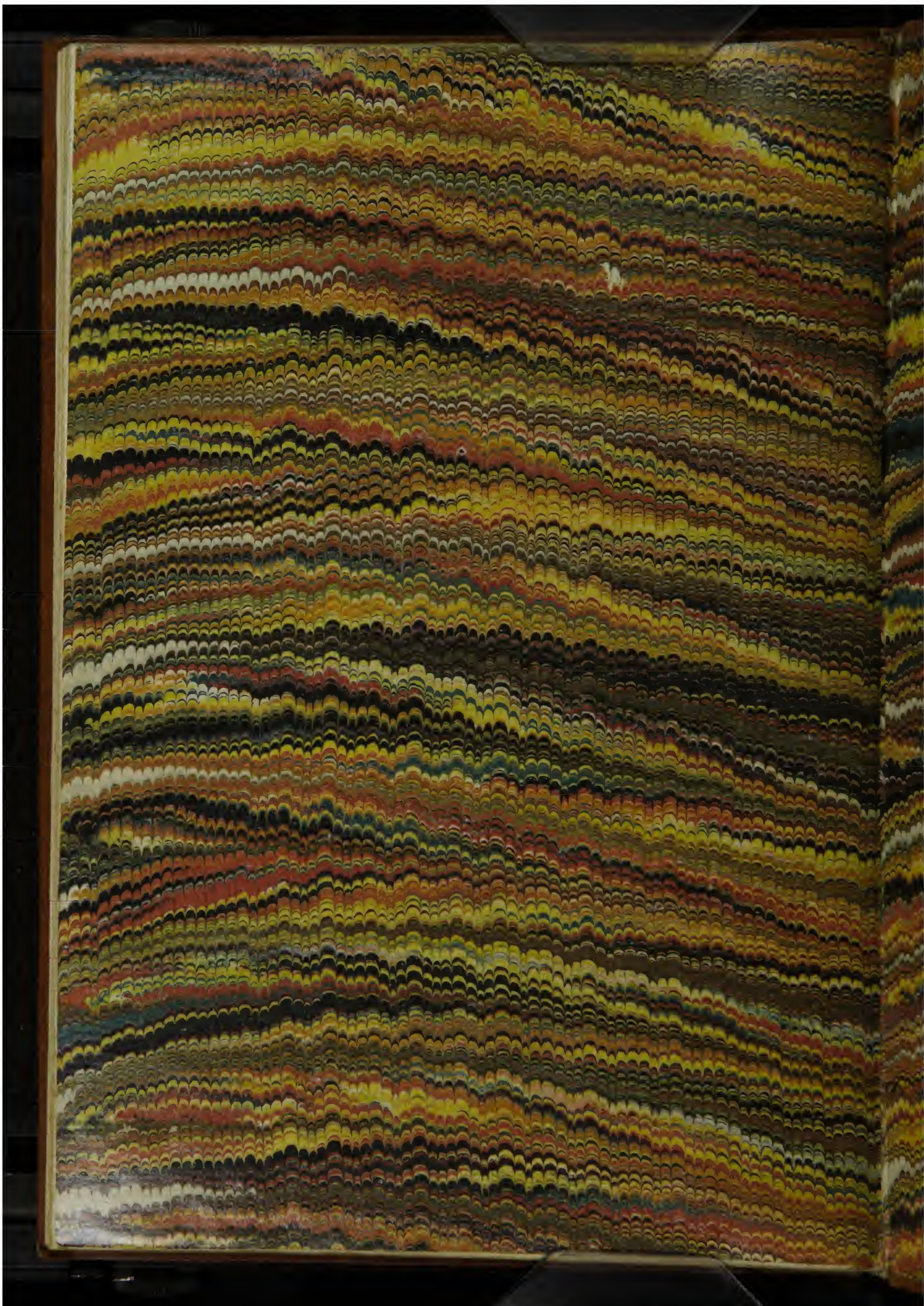
glorie cupidinē: ita de genere dicēdi 7 ornatu proprio in
stant: vt sui penitus imemores: 7 quasi phrenetici videā
tur: dum se ipos pariter 7 laudant 7 vitupant. Si ergo
auctores de sua propria doctrina fructus nō capiūt: quid
discipuli excerpere poterūt. Hic credite mihi modus scri
bendi solū pascit aures: 7 mētes vacuas relinqt. Et quā
q̄ hec studia sequētes videant ex terius moribus ornatī:
intus tñ a supbia lacerant. Sciāt tales q̄ supbie rabies
tanto magis depascit hominis interiora: quāto exte
ra sunt magis ornata. fōmētum enim principale 7 maxi
mum illi⁹ generis supbie que vix vnq̄ eliminari potest
exterior est cultus ac virtutū ornatu. Vbi intus non ē
Astricti pfectus amor. Nam tales sanari vix possunt: q̄
nec seipos infirmos putāt: nec ab aliis existimantur in
firmi. Unde sepe viros perfectissimos ac sanctissimos
magnisq̄ opibus ornatos hoc gen⁹ supbie magno impetu
aggredit: Qui nisi inter a spū scō reuocati eius conatus
fortiter expellerēt: ab ea tanto diriore morſu depascerē
tur q̄to exteri⁹ operib⁹ pfectiorib⁹ ornarent. Quia igit
tur scia inflat. Charitas autē edificat. Deus q̄ linguas fe
cit disertas: noluit scripturas suas ornari facundia pa
ganorū. Unde 7 sanct⁹ Hieronym⁹: q̄ nobis eas latinas
fecit: seculari eloquētia facundissimus: a spū sancto per
missus nō fuit vt diuinas historias suasq̄ verbis tullia
nis 7 virgilianis decoraret. Sciebat enim q̄ sic animos
detinuisset in verbis q̄ mens nō pascere in medulla: 7
q̄ ex eis potius homines inflarent q̄ discerent. Unde et
Eusebius Pamphilus in .viii. libro suo de euangelica p
paratiōe narrat quosdā adeo fuisse percussos q̄ sacras
scripturas oratoriarum poetico fuco ornare voluerunt.
Ait enim q̄ cū Istolomēus auditis de legē Mosayca m
tis q̄ in grecā linguā fuerant translata: miraretur: dixit
Demetrio. Quō nemo poetarū neq̄ historiarum de tot
tantisq̄ reb⁹ gestis vllam mentionem fecit. Cui Deme
trius. Diuina hec lex: 7 a deo data vt vides. Ac idō si
qui tetigerunt adeo percussi resiliunt: affirmantq̄
audisse se a Theopompo q̄ ceperat nonnulla a iudaica
scriptura trāslata greca orōne ornare: 7 illico turbatiōe
qdā mris 7 ai pēulsus magno studio se deū orasse cui⁹ rei
gfa id sibi accidisset: audiuissetq̄ p somnū: q̄ res diuinas
orōnis lenocinio ignatis hoīb⁹ edēt. Ego quoq̄ ipse igit a
Theodecto tragediaꝝ poeta accepi: q̄ cū is nonnulla a iu
daica scriptura ad fabulā quādā trāsserre vellz lumib⁹
capt⁹ fuēit. q̄ qm credidit hac d cā id sibi euenisse magno

tpe pñiaz egit: et tādē sibi visus fuit restitutus. Tūc rex ma-
 gna cū diligētia scē scripturā iudaicā resuari iussit. Nec
 ille. Voluit g̃ de rale loquēdi modū iuenire: quo nullus
 vnq̃ vsus: nec aliq̃s postea vti posset q̃ hūilitate aīos stabi-
 laret et caritate inflāmaret. In hoc. n. maxie sacra scriptu-
 ra ab aliis sciis distat: q̃ hec dū legūt hūiliat aīus et cale-
 facit: scia aut paganoz inflat et ad trena deicit. Libri ita
 q̃s quoq̃ nri poete d̃ fligide: d̃ morib⁹: et d̃ virtutib⁹ edi-
 derūt: vēitatē fidei lenociniis paganoz fucosq̃ tegētes:
 et si vidēt pñia facie vald̃ viles ac necessarij: tñ sapiētī
 b⁹ q̃ dei sūt et spēs iūa cernētib⁹: spūalib⁹ q̃s uiris: q̃ scōz
 Aplz oīa iudicāt et ipi a nemie iudicāt: ad bonos mores
 nutriendos: adnere fidei soliditatē ad caritatēq̃ decor d̃
 puro et pscia bōa ac fide nō ficta: parū viles videbunt.
 Qd̃ hīc manifestissimē pbat: q̃ pdcōs scōs viros spū dei
 plenostales libros legē et i eis imorari nūq̃ iuenies. Si
 q̃s tñ nřaz i hac pte sniaz approbat noluerit: eo q̃ nimis
 videat durū bonaz artū codices reiciēdos et nibilifaci-
 ēdos putare: molli⁹ aīalib⁹ hoib⁹ loq̃mur. Aīal enīz hō
 vt dicit Apo. nō pcepit ea q̃ sūt dei. Stulticia enī ē illi:
 et nō pōt itelligē q̃ spūal: examiat. Arbitramur g̃ horū
 libros hāc maximā afferre vtilitatē: q̃ adolescētes lubri-
 ci carnisq̃ illecebris inoluti: dū taliū carmīa poetarū
 legūt: occupant interīz et turpia ac amatoria deserēt sua
 dent. nō tñ vsq̃ adeo p̃sūt. vt aduerā cordis cōpunctio
 nē puritatēq̃: ac xpīanā scīmonīā eos reuocare valeant.
 prurit⁹ enī et modulatio vēsū nō sinit legētē ad interiora
 redire. Qd̃ si hoc quēq̃ nō plz: adhuc eoz volūtati allu-
 dētes molli⁹ aliqd̃ dicem⁹. Cōcedam⁹ nōnūq̃ eoz carmī-
 na ad cōpūctionē aīos fducē: et a mortuis peccōres rēuoca-
 re. tñ hoc adeo parū ē: vt nlls forte etatis nře miraculū
 tale viderit. Ego certe i cordis mei simplicitate fateor ta-
 legd̃ me nūq̃ audisse nec legisse nec vidisse. Quāq̃ g̃ tal-
 scribēdi mod⁹ scōz se dānari nō possit: eo q̃ i se nō ē ma-
 lus: q̃ tñ valde modicā religiōi nře vtilitatē cōfert: nō
 ē magnificiēd⁹. Et siq̃s totā vitā suā hūc studio manci-
 pauit: pfecto nō erit laude dign⁹: tñ pp ei⁹ artis iopīā
 tñ pp ei⁹ ifimū gradū. Cū enī ars poetica sit ifima scia
 rū: quā landē merēt inf sapiētes et doctos q̃ sp i infimis
 iacet. Hortor igit̃ vos o poete ad supiora cōscēdere: et ne
 velitis sp inter pueros cōmorari. Vanissimā idolorū su-
 p̃stitionē fugite: et ad xpī cruce: ac simplicitatē humilita-
 tēq̃ cōuolate: et gloriā ab eo p̃cipietis eternā: Qui cū pa-
 tre et spū scō ē Deus benedicens i secula seculorū. Amen.

429.946

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Sav. 145 (acq. Capponi)

